

**ADVYSKOMITEE FOAR IT RAMTFERDRACH
OANGEANDE DE BESKERMING FAN
NASJONALE MINDERHEDEN**

Straatsburch, 27 maaie 2016

ACFC/56DOC(2016)001
[Non official translation into Frisian]

It Ramtferdrach: in essinsjeel ynstrumint foar it behearen fan ferskaat fia minderheidsrjochten

**TEMATYSK KOMMENTAAR Nû. 4
IT TAPASSINGSGEBIET FAN IT RAMTFERDRACH OANGEANDE
DE BESKERMING FAN NASJONALE MINDERHEDEN**

Goedkard op 27 maaie 2016

YNHÂLD

BEHEINDE GEARFETTING	3
DIEL I YNLIEDING	4
DIEL II IT RJOCHT OP FRIJE SELSIDENTIFIKAASJE	7
1. Algemiene oerwagings	7
2. Frije selsidentifikaasje yn 'e kontekst fan befolkingstellings- en oare algemiene prosessen foar it garjen fan ynformaasje	8
DIEL III TROCH STEATEN DY'T PARTIJ BINNE BY IT RAMTFERDRACH FOLGE OANPAKKEN FOAR IT TAPASSINGSGEBIET FAN IT RAMTFERDRACH	10
1. Ferklearrings en foarbehâlden op it momint fan bekrêftiging	10
2. Troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach tapaste kritearia	12
DIEL IV TROCH IT ADVYSKOMITEE ÛNTWIKKELE KONTEKSTSPESIFIKE PUNTSGEWIZE OANPAK	17
1. Utgongspunten	17
2. Praktyk	18
DIEL V OP ALLE PERSOANEN TAPASLIKE RJOCHTEN ÚT IT RAMTFERDRACH	21
1. Beskerming tsjin diskriminaasje -kêst 6	21
2. Underwiis en de media as helpmiddels foar yntegraasje -kêst 6, lid 1, en kêst 12	23
DIEL VI MINDERHEIDSRJOCHTEN MEI IN BREED BERIK	25
1. Gelikensens -kêst 4	25
2. Kultuer -kêst 5	26
3. Feriening en leauwensoertsjûging -kêst 7 en 8	26
4. Media -kêst 9	27
5. Taal -kêst 10, lid 1 en lid 3, en kêst 11, lid 1 en lid 2	28
6. Underwiis -kêst 12, lid 3, kêst 14, lid 1, en kêst 14, lid 3	28
7. Dielnimming -kêst 15	29
DIEL VII MINDERHEIDSRJOCHTEN MEI IN SPESIFYK BERIK	31
DIEL VIII KONKLÚZJES	33

Beheinde gearfetting

Ferskaat is al iuwenlang in yntegraal ûnderdiel en wichtige mearwearde fan maatskippijen yn Europa en bliuwt in essinsjele eigenskip fan hjoeddeiske maatskippijen. It doel fan dit Kommentaar is it konsolidearjen fan de wize wêrop't it Advyskomitee yn 'e rin fan de jierren it tapassingsgebiet fan it Ramtferdrach oangeande de beskerming fan nasjonale minderheden (ETS nû. 157) ynterpretearre hat, rekken hâldend mei spesifike maatskiplike, ekonomyske en demografyske ûntwikkelings.

It Kommentaar toant oan dat it Ramtferdrach al sûnt 1995 in essinsjeel ynstrumint is dat steaten yn steat stelt fia de beskerming fan minderheden safolle romte te bieden oan it tanimmende pluralisme dat der in soarchfâldich lykwicht ûntstiet tusken de bredere belangen en soargen yn 'e maatskippij en de rjochten fan yndividuen. Troch passende maatskiplike betingsten te kreëarjen dy't it uterjen en befêstigjen fan ferskillen, gelikense tagong ta rjochten en middels nettsjinsteande ferskillen, en ferskiloerstiigjende maatskiplike ynteraksje en ynklúzje mooglik meitsje, stipet it Ramtferdrach steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach by it behearen fan ferskaat.

It Ramtferdrach is basearre op it begjinsel dat it beskermjen fan nasjonale minderheden essinsjeel is foar stabiliteit, demokratyske wissigens en frede. It wichtichste doel is it tefoaren kommen fan ynterretynske spannings en it befoarderjen fan dialooch yn iepen en ynklusive maatskippijen. Allyksa ûnderstreket dit Kommentaar dat it Ramtferdrach him op de maatskippij as gehiel rjochtet en net allinnich mar op yndividuen of spesifike groepen. Yn stee fan te freegjen “wa't” der beskerme wurde moatte soe, freget it “wat” der nedich is om ferskaat sa effektyf mooglik te behearen troch minderheidsrjochten te beskermjen. It is dêrom dat it Ferdrach gjin definysje befettet fan de term “persoan dy't ta in nasjonale minderheid heart”.

It Ramtferdrach is mei opsetsin as libben ynstrumint opsetten. De ynterpretaasje derfan moat geregeld bysteld wurde om derop ta te sjen dat minderheidsrjochten werklik útoefene wurde yn maatskippijen dy't bleatsteld binne oan oanhâldende transformaasje, ûnder oare troch mobiliteit en migraasje. It rjocht op frije selsidentifikaasje stiet sintraal by de beskerming fan minderheden, mei ynbegryp fan mearfâldige en situasjonele affiliaasje. Dat rjocht mei net troch opleine kategorisearring op grûn fan foarôf fêststelde skaaimerken ûntsein wurde. Fia alderhanne dielde praktiken, dy't harren stadichoan ûntwikkelje, en fia de mienskiplike útoefening fan rjochten identifisearje yndividuen harren en foarmje se mienskippen. Feroarings yn 'e maatskippij binne ek fan ynfloed op identiteitspersepsjes fan yndividuen en fan mienskippen en bygefolch op de tapaslikens fan minderheidsrjochten.

Under it grutte tal rjochten dat ferfette is yn it Ramtferdrach is in stikmannich rjochten mei klam fan tapassing op alle yndividuen op it grûngebiet fan de steat, wylst oan de tapassing fan oare rjochten spesifike betingsten ferbûn wêze kinne. By it ûndersykjen fan de eksekúsje fan it Ramtferdrach troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach hat it Advyskomitee dêrom de oerheden der oanhâldend ta oanmoedige ynklusyf en kontekstspesifyk te wêzen en kêst foar kêst nei te tinken oer hokke rjochten oan wa beskikber steld wurde moatte om de meast effektive útfiering fan it Ramtferdrach op grûn fan feiten yn stee fan status te ferwêzentlikjen.

De konklúzje fan dit Kommentaar is dat tagong ta minderheidsrjochten allinnich ferwêzentlike wurde kin yn in maatskippij dêr't dialooch, begryp en kultureel ferskaat as boarnen fan ferriking yn sjoen wurde en net as boarnen fan ferdielens.

Diel I Ynlieding

1. Dit Kommentaar rjochtet him op steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach, persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, ynternasjonale organisaasjes en it maatskiplik middenfjild en de akademyske wrâld en is bedoeld as rjochtlíne foar it rinnende debat oer it tapassingsgebiet fan it Ramtferdrach. It is basearre op in soarchfâldige ferlykjende en analytyske lêzing fan de advizen dy't it Advyskomitee sûnt 1998 fêststeld hat by fjouwer monitoaringssykliken yn de steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach,¹ en it bout fierder op trije eardere troch it Advyskomitee fêststelde tematyske kommentaren: oangeande ûnderwiis yn 2006;² oangeande it werklik dielnimmen oan it iepenbiere libben yn 2008;³ en oangeande taalrjochten yn 2012.⁴ Der is ek weardefolle ynpûts ûntfongen fan fertsjintwurdigers fan nasjonale minderheden en it maatskiplik middenfjild,⁵ akademisy en oare petearpartners, ûnder oare yn it ramt fan breder oerlis dat by it definitive opstellen fan dit Kommentaar west hat.

2. Minderheidsrjochten wurde op yndividueel nivo ferliend oan alle persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre. Fierder wurdt yn kêst 3, lid 2, fan it Ramtferdrach spesifisearre dat dy persoanen dy minderheidsrjochten “yndividueel likegoed as mei oaren [...] útoefenje [kinne]”. It is feitliks sa dat in stikmannich rjochten allinnich sinfol binne as se yn 'e mande mei oaren útoefene wurde en dat de útoefening fan guon rjochten de oanwêzigens fan, of sels in formele feriening mei, oaren foarûnderstelt. Minderheidsrjochten hawwe dêrom in yndividuele, in maatskiplike en in kollektive diminsje. Nettsjinsteande it feit dat in stikmannich ynternasjonale ynstruminten nei minderheidskultueren, - talen of -tradysjes ferwiist, en der in beskaat algemien ynsicht bestiet yn wat de term ‘minderheid’ ynhâldt, hat der noch nea in universeel dield definysje west.⁶ Yn line mei dy tradysje befettet it Ramtferdrach gjin definysje fan de term ‘nasjonale minderheid’ en ek net fan de fraze ‘persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre’. As gefolch dêrfan hat de fraach wa't as hâlder fan rjochten fanwegen it Ramtferdrach erkend wurde moat al sûnt it fêststellen fan dat ferdrach ûnderwerp west fan in wiidweidich debat op ynternasjonaal en nasjonaal, akademysk en polityk nivo.

3. It doel fan it Ramtferdrach is te ferwêzentlikjen dat de romte foar ferskaat en foar “oars” wêzen yn 'e maatskippij beskerme en befêstige wurdt, wat de yntegraasje en kohezje fan maatskippijen befoarderet.⁷ Bredere fragen oangeande de yntegraasje fan maatskippijen hawwe altiten in rol spile yn 'e monitoaringsaktiviteiten fan it Advyskomitee, en hawwe betiden ta ôfkarren laat by de oanbelangjende steat dy't partij is by it Ramtferdrach.⁸

1. Yn it Kommentaar wurdt ferwiisd nei earste-, twadde-, tredde- en fjirde-sykliks lânspesifike advizen, dêr't spesifike, foar it tapassingsgebiet relevante befinings yn opnommen binne. Dy ferwizings tsjinje allinnich ta yllustraasje.

2. Sjoch Advyskomitee foar it Ramtferdrach oangeande de beskerming fan nasjonale minderheden (ACFC) Earste kommentaar fan it ACFC oer ûnderwiis op grûn fan it Ramtferdrach oangeande de beskerming fan nasjonale minderheden, ACFC/25DOC(2006)002, 2 maart 2006, www.coe.int/minorities.

3. Sjoch it twadde kommentaar fan it ACFC oer it werklik dielnimmen fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre oan it kulturele, sosjale en ekonomyske libben en oan iepenbiere oangelegenheden, ACFC/31DOC(2008)001, 27 febrewaris 2008, www.coe.int/minorities.

4. Sjoch it tredde kommentaar fan it ACFC oangeande de taalrjochten fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre op grûn fan it Ramtferdrach, ACFC/44DOC(2012)001, 24 maaie 2012, www.coe.int/minorities.

5. De term ‘fertsjintwurdiger fan in minderheid’ sa't dy yn dizze tekst brûkt wurdt, hâldt gjin juridysk konsept yn, mar ferwiist nei pleitbesoargers of wurdferders dy't nei foarren kommen binne om harren fisje te dielen.

6. Sjoch *travaux préparatoires*, ferskate writen binnen de Parlemintêre Assemblée fan de Rie fan Europa (PACE), en benammen it Kommentaar fan de Wurkgroep oangeande minderheden by de FN-ferklearring fan 1992 oer de rjochten fan persoanen hearrend ta nasjonale, etnyske, godstsjinstige of taalkundige minderheden.

7. Sjoch de Preâmbule fan it Ramtferdrach: “[...] Oerwagend dat it skeppen fan in klimaat fan ferdraachsumens en dialooch needsaaklik is om mooglik te meitsjen dat it kulturele ferskaat net in boarne en in faktor fan ferdielens is, mar in boarne en in faktor fan ferriking foar alle maatskippijen [...]”.

8. Sjoch ûnder oare it earste advys oangeande Denemarken en de opmerkings fan it regear (*Government Comments*) op it earste advys oangeande Denemarken, en it earste advys oangeande Dútslân en de opmerkings fan it regear op it earste advys oangeande Dútslân.

It feit wol dat der, as gefolch fan it tanommen ferskaat fan maatskippijen yn Europa yn 'e ôfrûne jierren, troch in tal aktoaren mear omtinken bestege is oan de needsaak om ynklusive en yntegrearre maatskippijen te foarmjen dêr't ferskaat yn respektarre en yn stân hâlden wurdt.⁹ Dat yndachtich, en om mear dúdlikens te jaan oer it persoanlike en materiële berik fan syn wurk, achtet it Advyskomitee it foechsum dat der yn syn Fjirde tematske kommentaar achtslein wurdt op it tapassingsgebiet fan it Ramtferdrach.

4. Mei it yn 'e neisleep fan gewelddiedige konflikten yn Europa yn 1995 fêststellen fan it Ramtferdrach as iennichst wetlik binend ynternasjonaal ynstrumint oangeande de rjochten fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, waard de beskerming fan minderheidsrjochten stabyl ferankere binnen it universele stelsel fan multilateraal erkende minskerjochten. Minderheidsrjochten foarmje op grûn fan kêst 1 fan it Ramtferdrach ûnderdiel fan it ynternasjonale stelsel foar de beskerming fan minskerjochten, dat basearre is op de premisse dat eltsenien frij, en mei gelikense waardigens en rjochten berne wurdt.¹⁰ It ûnderskriuwen fan minderheidsrjochten as yntegraal ûnderdiel fan minskerjochten hie net as doel it konsept fan lykwaardigens tusken alle persoanen yn 'e kiif te stellen, mar dat no krekt fierder te befoarderjen troch in stikmannich spesifike rjochten op te stellen foar persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre om sa te ferwêzentlikjen dat hja by steat binne folslein en yn gelikensens diel te nimmen oan de maatskippij en tagelyk tsjin assimilaaasje beskerme wurde. In wichtich aspekt is dat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre garânsjes nedich hawwe om harren yn steat te stellen: (i) uterings te jaan oan ferskillen en erkenning fan dy ferskillen te krijen; (ii) gelikense tagong ta middels en rjochten te krijen, nettsjinsteande ferskillen; en (iii) maatskiplike ynteraksje oan te gean op grûn fan respekt en begryp, ek al binne der ferskillen.

5. Betiden wurdt de oerflakkige konklúzje lutsen dat de tapassing fan it Ramtferdrach, sjoen it ûntbrekken fan in definysje fan 'nasjonale minderheid', yn 'e praktyk allinnich oerlitten wurdt oan it oardiel fan steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach. Dy ynterpretaasje is lykwols net goed en is yn striid mei kêst 26 fan it Ferdrach fan Wenen oangeande it ferdraggerjocht en it grûnbegjinsel fan *pacta servanda sunt*. It doel fan dit Kommentaar is om dúdlik te meitsjen dat it ûntbrekken fan in definysje yn it Ramtferdrach yndie net allinnich moedwillich is, mar ek nedich is om te ferwêzentlikjen dat de spesifike maatskiplike (dêrûnder ek begrepen ekonomyske en demografyske) omstannichheden fan steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach op krekte wize yn oanmerking nommen wurde by it fêststellen fan de tapaslikens fan minderheidsrjochten. It Ramtferdrach is mei opsetsin as libben ynstrumint opsetten, dêr't de ynterpretaasje him stadichoan fan ûntwikkelje moat en geregeld op grûn fan útdagings yn 'e maatskippij bysteld wurde moat. Mearfâldige identiteiten en tanimmende mobiliteit binne bygelyks reguliere skaaimerken fan Europeeske maatskippijen wurden. Dy skaaimerken meie de tagong ta minderheidsrjochten lykwols net beheine. Dy oanpak slút folslein oan op it troch it Europeeske Hôf foar de Rjochten fan de Minske oangeande it Europeeske Ferdrach ta beskerming fan de rjochten fan de minske ûntwikkele begjinsel fan dynamyske ynterpretaasje.

6. Hoewol't it Ramtferdrach begjinnend by it fan krêft wurden dêrfan binnen it nasjonale rjochtsstelsel binend is foar steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach, fereasket it ramtwurkkarakter dêrfan lykwols ekstra wetlike ynstruminten op nasjonaal nivo om it folslein operasjoneel te meitsjen. Yn in protte steaten binne der yn 'e nasjonale wetjouwing ta útfiering fan de yn it Ramtferdrach opnommen bepalings definysjes fan de hâlders fan rjochten fêststeld. It Advyskomitee hat hyltyd wer erkend dat steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach binnen dy kontekst oer in beskate beoardiulingsmarzje beskikke, mar hat ek oantekene dat dy marzje op grûn fan de algemiene regels fan it ynternasjonale rjocht, lykas beskreaun yn kêst 31 oant en mei 33 fan it Ferdrach fan Wenen oangeande it ferdraggerjocht, útoefene wurde moat.

9. De tanommen preökkupaasje mei swierrichheden dy't ferbân hâlde mei yntegraasje wurdt bygelyks wjerspegele yn it wurk fan de Hege Kommissaris oangeande nasjonale minderheden (HKNM) fan de Organisaasje foar Feiligens en Gearwurking yn Europa (OFGE) (sjoch de rjochtliden fan Ljúbljana oangeande yntegraasje fan ferskate maatskippijen, novimber 2012) lykas yn it feit dat de Europeeske Kommissje tsjin Rasisme en Yntolerânsje (EKRY) yn 'e fyfte omgong fan har lanneferslaggen yntegraasjebelied opnommen hat yn de fjouwer foar alle lidsteaten mienskiplike ûnderwerpen.

10. Sjoch kêst 1 fan de Universele Ferklearring fan de Rjochten fan de Minske.

Dy marzje moat benammen neffens de ferplichting in ferdrach te goeder trou en yn it ljocht fan syn doel en eachmerk út te lizzen útoefene wurde. Yn it gefal fan it Ramtferdrach wize de yn 'e preâmbule beskreaune útgongspunten de steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach derop dat se stribje moatte nei maksimale utering fan de geast fan freonskiplike relaasjes en gearwurking yn al harren hannelingen oangeande it beskermjen fan minderheden. Om te ferwêzentlikjen dat it ferskaat oan útienrinnende belangen dy't rekke wurde troch de útfiering fan it Ramtferdrach mei-inoar feriene wurde kinne troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach ûnderstrekke kêst 2 fan it Ramtferdrach boppedat it essinsjele karakter fan de begjinsels fan te goeder trou, goed buorskip en it jin ûnthâlden fan bemuoienis yn de ynterne saken fan in oare steat.¹¹

7. By it ûndersykjen fan de oanpakken dy't oangeande it tapassingsgebiet fan it Ramtferdrach folge binne troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach, hat it Advyskomitee de oerheden dêrom konsekwint oproppen om ynklusyf en kontekstspesifyk te wêzen en der kêst foar kêst oer nei te tinken hokke rjochten oan wa beskikber steld wurde moatte. Sa'n oanpak soarget net allinnich foar de meast effektive útfiering fan it Ramtferdrach op grûn fan feiten yn stee fan status, mar it befoarderet ek in maatskiplik klimaat fan dialoach en begryp, dêr't kultureel ferskaat as boarne fan ferriking yn sjoen wurdt en net as boarne fan ferdieldens.

8. Dat Kommentaar begjint mei in analyse fan it rjocht fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre op frije selsidentifikaasje as pylder fan minderheidsrjochten (Diel II). Dêrnei giet it yn op de útienrinnende praktiken dy't troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach ûntwikkele binne om de rjochthawwer op minderheidsrjochten neffens persoanlike en oare kritearia te definiëarjen (Diel III). Diel IV jout útlis oer de iepen en kontekstuele oanpak dy't it Advyskomitee by de monitoaringsaktiviteiten oanhâldend tapast hat, neffens de yn kêst 3 oant en mei 6 fan it Ramtferdrach beskreaune grûnbegjinsels. Op grûn fan de fan it begjin ôf oan troch it Advyskomitee ûntwikkele kêst foar kêst-oanpak, jouwe diel V oant en mei VII in analyse fan it tapassingsgebiet fan de ûnderskate yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten. Dêr't guon kêsten mei klam rjochte binne op alle persoanen op it grûngebiet fan de steat dy't partij is by it Ramtferdrach (Diel V), binne der guon minderheidsrjochten mei in breed tapassingsgebiet dy't, mei it each op harren aard, fan tapassing wêze moatte op alle nasjonale minderheden (Diel VI), wylst der oare minderheidsrjochten binne, dêr't steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach spesifike betingsten yn stelle kinne oan de útoefening dêrfan (Diel VII).

11. Sjoch ek it Taljochtsjend Rapport by it Ramtferdrach, punt 32: "Dit kêst foarsjocht yn begjinsels foar de tapassing fan it Ramtferdrach. [...] De yn dizze bepalings neamde begjinsels binne fan algemiene aard, mar binne benammen fan belang foar it troch it Ramtferdrach ôfdutsen gebiet".

Diel II It rjocht op frije selsidentifikaasje

1. Algemiene oerwagings

9. It yn kêst 3 fan it Ramtferdrach beskreaune rjocht op frije selsidentifikaasje is in pylder fan minderheidsrjochten.¹² It Advyskomitee hat it sintrale belang fan dy bepalings hyltyd wer ûnderstreke. “Frij” hâldt yn dizze kontekst it yndividueel fêststelde en goed trochtichte beslút yn om te profitearje fan de beskerming fan it Ramtferdrach. Kêst 3 is dêrmei fan tapassing op eltsenien, omdat alle persoanen it rjocht hawwe moatte harren frij te identifisearjen as lid fan in beskate groep, of derfoar te kiezen dat net te dwaan. It Taljochtsjend Rapport by it Ramtferdrach wiist der lykwols op dat de kar fan it yndividu net arbitrêr wêze mei, mar oan beskate objektive kritearia keppele wêze moat.¹³

10. It Advyskomitee hat him der bewust fan ûnthâlden út te lizzen wat dy objektive kritearia wêze kinne, omdat út de formulearring fan it Taljochtsjend Rapport dúdlik is dat dy allinnich yn relaasje ta de subjektive kar fan it yndividu beoardiele wurde meie. Objektive kritearia binne dêrmei gjin elemint fan in definysje. Selsidentifikaasje begjint mei it frije beslút fan it yndividu dat, as der gjin motivearring bestiet foar it tsjinoerstelde, de basis foarmje moat foar alle persoansidentifikaasjes.¹⁴ It Advyskomitee is fan betinken dat de frije selsidentifikaasje fan in persoan allinnich yn seldsume gefallen yn 'e kiif steld wurde mei, bygelyks as dy net op goede trou basearre is. Identifikaasje mei in nasjonale minderheid dy't allinnich de winsk om guon foardielen te krijen as eftergrûn hat, kin bygelyks yn striid wêze mei de begjinsels en eachmerken fan it Ramtferdrach, benammen as dat hanneljen de bedoelde foardielen en rjochten dy't beskikber binne foar persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre ferminderet.

11. Hoewol't de offisjele registraasje fan in selsidentifikaasje yn guon gefallen bewiis fan objektive kritearia fereaskje kin,¹⁵ mei in minderheidsidentiteit net ekstern oplein wurde. It Advyskomitee hat him kritysk útlitten oer de ferplichte registraasje fan etnisiteit yn identiteitsdokuminten of yn ynterne registraasjes fan bestjoerlike entiteiten, mei omfetsjend de plysje en soarchynstellingen, omdat soks yn striid is mei it rjocht op frije selsidentifikaasje.¹⁶ Boppedat is it Advyskomitee fan betinken dat frije selsidentifikaasje it rjocht ynhâldt om op grûn fan de situaasje te kiezen wannear't men jin identifisearret as persoan dy't ta in nasjonale minderheid heart en wannear't men soks net docht.¹⁷

12. Yn 'e praktyk betsjut dat dat it alle persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre frijstiet te kedizen guon yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten op te easkjen en der ûnder guon omstannichheden of oangeande guon rjochten foar te kiezen dy rjochten net út te oefenjen.¹⁸

12. Yn kêst 3.1 fan it Ramtferdrach stiet “Alle persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, hawwe it rjocht frij te kiezen al of net as sadanich behannele te wurden en der mei gjin neidiel út dy kar fuortkomme of út de útoefening fan de mei dy kar ferbân hâldende rjochten”.

13. Neffens punt 35, hâldt kêst 3, lid 1, “gjin rjocht yn foar in yndividu om der eigenwillich foar te kiezen om ta likefolle hokker nasjonale minderheid te hearren. De subjektive kar fan it yndividu is ûnskiedber ferbûn mei objektive kritearia dy't relevant binne foar de identiteit fan de persoan.”

14. Sjoch ek Algemiene oanbefelling VIII fan it Committee on the Elimination of Racial Discrimination (kommisje oangeande de útbanning fan rassediskriminaasje) (1990).

15. Sjoch ek *Ciubotaru f. Moldaavje* (oanfraachnû. 27138/04), útspraak fan 27 april 2010, dêr't it Europeeske Hôf foar de Rjochten fan de Minske yn befêstiget dat in regear it rjocht hat it bestean fan objektyf bewiis fan in kleemde identiteit te easkjen.

16. Sjoch it fjirde advys oangeande Tsjechië, earste advys oangeande Dútslân, it tredde advys oangeande Ierlân, it earste en tredde advys oangeande de Russyske Federaasje en it earste en twadde advys oangeande Oekraïne.

17. Persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, meie der bygelyks foar kieze harren namme offisjeel yn in minderheidstaal erkenne te litten, mar tagelyk harren minderheidstaal net te brûken yn kontakten mei lokale bestjoerlike ynstânsjes. Sjoch ek it Tredde tematyske kommentaar (fuotnoat 4), benammen punt 16 oant en mei 18.

Sokke yndividuele beslissings meie lykwols nea neidielen opsmite foar oare yndividuele persoanen dy't harren mei deselde minderheid identifisearje troch dy persoanen út te sluten fan it rjocht minderheidsrjochten te klemen. Yn dy kontekst werhellet it Advyskomitee de miening dat mooglike numerike drompels dy't as betingst steld wurde foar de tapaslikens fan guon minderheidsrjochten fleksibel ynterpretearre wurde moatte (sjoch ek punt 82). Oars soe der in yndirekte ferplichting ta selsidentifikaasje oplein wurde oan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre om te ferwêzentlikjen dat tagong ta in spesifyk rjocht behâlden bliuwt. Tagelyk moat in yndividuele beslissing om jin al of net mei in beskate minderheid te identifisearjen earbiedige wurde troch oaren dy't harren mei deselde groep affillearje en dy't, op gelikense wize, hielendal gjin foarm fan druk útoefenje meie.

13. It rjocht op frije selsidentifikaasje jildt ek yn it gefal fan mearfâldige affiliaasje. Eins erkent it Ramtferdrach ymplisyt mearfâldige affiliaasje troch it behâld fan minderheidsidentiteiten parallel oan slagge en werklike yntegraasje yn it bredere iepenbiere libben te befoarderjen. Persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, soene lykwols nea ferplichte wurde moatte om in kar meitsje te moatten tusken it behâlden fan harren minderheidsidentiteit of it klemen fan de mearderheidskultuer, omdat beide opsjes foar harren folslein beskikber wêze moatte.¹⁹ Dat hâldt yn dat praktiken wêrtroch't in yndividu him mei in beskate minderheid affillearret net as útslutend sjoen hearre te wurden, omdat hy of sy him/har tagelyk mei oare minderheden of de mearderheid identifisearje kin.²⁰ Yn guon gefallen kin sa'n kar it gefolch wêze fan in earder proses fan assimilaasje yn 'e mearderheid of yn in oare dominante minderheid. Dat mei lykwols net as argumint brûkt wurde tsjin de rjochten op frije selsidentifikaasje en op it klemen fan beskerming as minderheid fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre.

14. It Advyskomitee hat der by steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach fierder op oankrongen derop ta te sjen dat alle persoanen en groepen dy't fan it Ramtferdrach profitearje kinne dêrfan bewust makke wurde en gebrûk meitsje fan it rjocht op frije selsidentifikaasje om tagong te krijen ta de yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten. Dat is it gefal as de kar om jin mei in minderheid te affillearjen yn 'e praktyk net dreech makke wurdt en as feilich steld wurdt dat de kar makke wurdt sûnder dat men net bang hoecht te wêzen foar de dêrút fuortkommende neidielen of oantaasting fan maatskiplik prestizje.

2. Frije selsidentifikaasje yn 'e kontekst fan befolkingstellings- en oare algemiene prosessen foar it garjen fan ynformaasje

15. Yn lannen dêr't feiten oer nasjonale, etnyske of godstsjinstige affiliaasje yn 'e kontekst fan bredere befolkingstellingsaktiviteiten sammele wurde, moatte dy aktiviteiten neffens ynternasjonaal erkende begjinsels, mei omfetsjend noarmen foar de beskerming fan persoansynformaasje, organisearre en útfierd wurde.²¹ Fierder folget út it rjocht op frije selsidentifikaasje dat it dielnimmen oan ynformaasjearaktiviteiten oangeande etnyske eftergrûn frijwillich wêze moat.

18. Persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre meie bygelyks in goed trochtocht beslút nimme om harren bern op reguliere skoallen yn te skriuwen, sûnder dat soks ta neidielen laat foar wat de tagong ta oare minderheidsrjochten oanbelanget en sûnder dat sa'n beslút gefolgen hat foar de algemiene beskikberens fan ûnderwiis yn of fan minderheidstalen foar oare leden fan deselde groep.

19. Sjoch ek it Earste en Tredde tematske kommentaar (fuotnoat 2 en 4).

20. Dat kin him bygelyks foardwaan by mingde húshâldings dêr't ûnderskate talen op gelikense basis yn praat wurde.

21. Yn 'e kontekst fan befolkingstellingsaktiviteiten hat it Advyskomitee steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach derta oproppen harren te hâlden oan de oanbefelling fan EUROSTAT/UN foar it organisearjen fan folks- en wentetellingen. Sjoch de oanbefellings fan de Konferinsje fan Europeeske Statisy foar de folks- en wentetellingen foar 2010, dy't opsteld binne yn gearwurking mei it Europeesk Buro foar Statistyk (EUROSTAT) en de Ekonomyske Kommisje foar Europa fan de Feriene Naasjes, punt 426: "it moat respondenten frij stean mear as ien etnyske affiliaasje of in kombinaasje fan etnyske affiliaasjes op te jaan as sy dat winskje, "punt 431:" Fragen ferwize yn it algemien nei mar ien taal. Der kinne mear fragen nedich wêze foar de memmetaal en foar de haadtalen fan minderheidsgroepen". Sjoch bygelyks it fjirde advys oangeande Syprus, de tredde advizen oangeande Estlân en Roemeenje.

Der meie benammen net automatysk konklúzjes lutsen wurde tusken ûnderskate feiten dy't ferskaft wurde (bygelyks tusken taalgebrûk en leauwensoertsjûging of etnisiteit) en der meie gjin ûnderstellings fan guon linguïstyske, religieuze of etnyske affiliaasjes dien wurde op grûn fan immens namme of oare skaaimerken.²²

16. It rjocht op selsidentifikaasje is yn alle ynformaasjearaktiviteiten ôfsûnderlik fan tapassing. Dat betsjut dat fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre net easke wurde mei dat se harren altiten op deselde wize identifisearje. Listen fan mooglike antwurden op identiteitsrelatearre fragen moatte iepen wêze yn stee fan sletten, en de kâns om mear affiliaasjes op te jaan moat eksplisyt bean wurde. Sjoen it belang dat yn guon steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach ferbûn is mei de grutte fan in minderheidsbefolking foar de tagong ta minderheidsrjochten, is it net genôch mearfâldige affiliaasjes te registrearjen, mar moatte se ek op krekte wize ferwurke, analysearre en werjûn wurde. Dy oerwagings oangeande it garjen, ferwurkjen en rapportearjen fan feiten moat ek tapast wurde op oare situaasjes (bygelyks ynskriuwingen by skoallen) dy't selsidentifikaasje ynhâlde kinne.

17. Yn situaasjes dêr't it útoefenjen fan guon minderheidsrjochten oan numerike drompels keppele is,²³ fereasket it rjocht op frije selsidentifikaasje fierder dat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre op de hichte brocht wurde fan it troch de oerheden hechte belang oan befolkingstellingen en oare ynformaasjearaktiviteiten. It Advyskomitee hat dêrom steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach stelselmjittich derta oantrune om alle ynformaasje oer de methodology en it doel fan it garjen fan feiten yn 'e talen fan nasjonale minderheden beskikber te stellen en persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre te belûken by it organisearjen en útfieren fan de oanbelangjende prosessen, benammen yn gebieten dy't foar in grut part troch nasjonale minderheden bewenne wurde.²⁴

18. Tagelyk hat it Advyskomitee steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach warskôge dat se net allinnich fertrouwe moatte op offisjele statistiken en sifers, omdat dy om alderhanne redens mooglik net de folsleine wierheid werjouwe.²⁵ De resultaten hearre geregeldwei op 'e nij beoardiele en fleksibel analysearre te wurden, yn goed oerlis mei de fertsjintwurdigers fan minderheden. De oerheden soene ek gebrûk meitsje moatte fan oare ynformaasjeboarnen, mei omfetsjend algemiene arbeidskrêft- en oare omfragen, lykas ûnôfhinklik kwalitatyf en kwantitatyf ûndersyk dat beskikber is, nei tema's dy't te meitsjen hawwe mei de rjochten fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre.

22. Sjoch bygelyks de opienfolgjende advizen oangeande Itaalje en it Feriene Keninkryk.

23. It iepenjen fan skoallen dêr't (yn) de minderheidstaal ûnderwiisd wurdt, of it offisjele gebrûk fan minderheidstalen op lokaal nivo bygelyks keppele wêze kin oan it werklike tal persoanen dat ta in nasjonale minderheid heart (sjoch ek Diel VII).

24. Sjoch bygelyks it tredde advys oangeande It Ongerslân en it twadde advys oangeande Sloveenje.

25. Fanwegen neidielen, diskriminaasje of sels ferfolging op grûn fan etnyske komôf yn it ferline, binne guon persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre noch altiten net ree harren etnyske eftergrûn mei in offisjele ynstânsje te dielen. Mispersepsjes oer it gebrûk of de skynbere gefaren dy't ynherint binne oan folkstellingsaktiviteiten wurde betiden om politike redens ûnder minderheidsbefolkings ferspraat krekt mei as doel om foar te kommen dat der grutte oantallen fan teld wurde.

Diel III Troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach folge oanpakken foar it tapassingsgebiet fan it Ramtferdrach

1. Ferklearrings en foarbehâlden op it momint fan bekrêftiging

19. It Ramtferdrach kin ûndertekene wurde troch lidsteaten fan de Rie fan Europa en, yn begjinsel, ek troch oare steaten.²⁶ Op 't stuit binne der 39 steaten partij by it Ramtferdrach; dat binne allegearre lidsteaten fan de Rie fan Europa. De lêste bekrêftiging wie yn 2006 doe't Montenegro him as partij by it Ferdrach oansleat.²⁷ Yn oanfolling op de 39 steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach, dêr't de útfiering fan it Ramtferdrach troch it Advyskomitee kritysk folge wurdt, jildt foar Kosovo* in spesifike monitoaringsregeling neffens de oerienkomst út 2004 tusken it ynterimbestjoer fan de Feriene Naasjes yn Kosovo (UNMIK) en de Rie fan Europa.

20. Acht lidsteaten fan de Rie fan Europa binne gjin partij by it Ramtferdrach. It Belzelân, Grikelân, Iislân en Lúksemboarch hawwe it Ramtferdrach ûndertekene en hawwe harren dêrom ferbûn ta hanneljen neffens de doelstellings en it eachmerk fan it Ramtferdrach,²⁸ wylst Andorra, Frankryk, Monako en Turkije it ferdrach net ûndertekene en ek net bekrêftige hawwe.

21. It Advyskomitee is fan betinken dat de útfiering fan de yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten, sjoen de doelstellings dêrfan, nammentlik it behearen fan ferskaat troch it effektyf beskermjen fan minderheidsrjochten²⁹ en it befoarderjen fan lykwichtige oanpakken foar de somtiden tsjinstridige doelen fan it beskermjen fan de rjochten fan yndividuen en it garandearjen fan bredere steatsbelangen, foar alle maatskippijen foardielen biedt. It Advyskomitee tekenet dêrby oan dat mooglike redenearrings dy't yn 'e jierren 90 fan de tweintichste iuw oanfierd waarden foar it net bekrêftigen fan it Ramtferdrach geregeld op 'e nij oerwage wurde moatte, omdat maatskippijen sûnt dy tiid nochal feroare binne. Sa is it ek goed mooglik dat it argumint dat der gjin nasjonale minderheden yn it lân besteane net langer de hjoeddeiske werklikheid wjerspegelet. Om dyselde reden nûget it Advyskomitee ek geregeld steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach en it Europeeske Hânfêst foar regionale talen of talen fan minderheden (ECRML, ETS nû. 148) noch net bekrêftige hawwe derta út dat dochs noch te bekrêftigen. Wêr't de klam lein wurdt op de ferplichting fan de steat om regionale of minderheidstalen yn it ramt fan kultureel erfgoed te beskermjen en te befoarderjen, yn stee fan yndividuele rjochten oan de praters fan dy talen te ferlienen, fertsjintwurdiget it Hânfêst in unyk ynternasjonaal ynstrumint yn dat fjild en spilet it in oanfoljende rol by it Ramtferdrach.

22. Neffens kêst 27 fan it Ramtferdrach meie oare steaten as de lidsteaten fan de Rie fan Europa it Ramtferdrach op útnûging fan it Komitee fan Ministers bekrêftige. Yn it Taljochtsjend Rapport wurdt dúdlik makke dat kêst 27 ferwiisd nei steaten dy't dielnimme oan de Organisaasje foar Feiligens en Gearwurking yn Europa (OFGE). It Advyskomitee is it dermei iens dat it Ramtferdrach yndie bysûnder relevant wêze kinne soe yn guon steaten dy't dielnimme oan de OFGE, lykas steaten yn Sintraal-Aazje, sjoen it brede ferskaat fan harren maatskippijen. Fierder merkt it Advyskomitee op dat der wat dat oangiet al wat interesse utere is.

26. Sjoch de formulearring fan kêst 27 fan it Ramtferdrach.

27. Nei de ûnôfhinklikensferklearring op 3 juny 2006 waard it Ramtferdrach op 6 juny 2006 bekrêftige.

* Alle ferwizings nei Kosovo yn dizze tekst, likefolle oft dat it grûngebiet, de ynstellings of de befolking oanbelanget, moatte folslein neffens Resolúsje 1244 fan de Feiligensrie fan de Feriene Naasjes lêzen wurde en dogge hielendal gjin skea oan de status fan Kosovo.

28. Sjoch kêst 18 fan it Ferdrach fan Wenen oangeande it ferdraggerjocht.

29. Sjoch it Taljochtsjend Rapport, punt 28.

30. Sjoch ek it Tredde tematyske kommentaar (fuotnoat 4), punt 11.

Neffens it algehele begjinsel fan dynamyske ynterpretaasje is it Advyskomitee lykwols fan betinken dat de útlis dat it Taljochtsjend Rapport foarkomme soe dat oare steaten dy't op alderhanne wizen, bygelyks as waarnimmer, mei de Rie fan Europa gearwurkje partij wurde by it Ramtferdrach net rjochtfearde is.

23. Steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach hawwe alderhanne oanpakken ûntwikkele om fêst te stellen wa't de rjochthawwers binne foar de yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten. Yn 18 gefallen waarden der ferklearrings en foarbehâlden deponearre op it momint fan it bekrêftigjen of ûndertekenjen, dêr't yn ferklearre waard op wa't de yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten tapast wurde moatte of hoe't guon bepalings útlein wurde moatte.³¹ Yn 'e ferklearrings wurdt meastentiids in algemiene definysje fêststeld mei spesifike kritearia dêr't oan foldien wurde moat,³² wurdt útdruklik opsomme hokke groepen ôfdutsen wurde moatte,³³ of wurdt ferklearre dat der gjin nasjonale minderheden op it grûngebiet oanwêzich binne.³⁴ Yn twa gefallen binne der foarbehâlden ôfjûn op it momint fan ûndertekenjen of bekrêftigjen.³⁵

24. It Advyskomitee hat systematysk beoardiele wat de gefolgen fan dy ferklearrings en foarbehâlden binne foar persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre en foar harren tagong ta rjochten. Om feilich te stellen dat de oanpak foar it tapassingsgebiet sekuer de hjoeddeiske maatskiplike kontekst wjerspegelet, hearre de belutsen steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach de relevânsje dêrfan geregeld te beoardieljen, omdat de ferklearrings yn in protte gefallen út de ein fan de jierren 90 fan de tweintichste iuw stamme en de omstannichheden yn steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach sûnt dy tiid nochal feroare binne.

25. Oare steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach hawwe ferklearrings yn it earste steatsrapport opnommen of wetjouwing fêststeld dy't ferwizings befettet/befetsje nei de groepen persoanen dy't achte wurde ta nasjonale minderheden te hearren. Dy definysjes binne meastentiids ek wer formulearre as behinderings op it tapassingsgebiet, ofwol troch útdruklik spesifike groepen rjochthawwers te beneamen of troch de betingsten op te sommen dêr't yndividuele persoanen oan foldwaan moatte om yn oanmerking te kommen foar it útoefjen fan rjochten út it Ramtferdrach.³⁶

26. Neffens kêst 26 fan it Ramtferdrach moat it Komitee fan Ministers troch it Advyskomitee bystien wurde by de beoardieling oft de maatregels dy't nommen binne tarikkend binne om útfiering te jaan oan de yn dit Ramtferdrach delleine begjinsels. Yn dat ramt hat it Advyskomitee de maatregels dy't troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach oangeande it tapassingsgebiet nommen binne op deselde wize beoardiele as alle oare op it útfieren fan it Ramtferdrach rjochte maatregels. It Advyskomitee sjocht it benammen as syn taak te beoardieljen oft de foar it tapassingsgebiet keazen oanpak te goeder trou is en gjin boarne is fan eigenwillich of ûnrjochtfearde ûnderskied tusken mienskippen oangeande de tagong ta rjochten.³⁷

31. Sjoch de folsleine list fan foarbehâlden en ferklearrings foar it Ramtferdrach oangeande de beskerming fan nasjonale minderheden (ETS nû. 157) www.coe.int/en/web/dlapil/treaty-office.

32. Sjoch de ferklearrings fan Eastenryk, Estlân, Letlân, Lúksemboarch, Poalen en Switserlân.

33. Sjoch de ferklearrings fan Albaanje, Denemarken, Dútslân, Nederlân, Noarwegen, Sweden, de Slowaakske Republyk, Sloveenje en "de eardere Joegoslavyske Republyk Masedoanje".

34. Sjoch de ferklearrings fan Lychtenstein, Lúksemboarch en San Marino. Guon steaten ferklearen dat se it bekrêftigjen fan it Ramtferdrach as die fan solidariteit mei de doelstellings fan it Ferdrach seagen. Sjoch de earste steatsrapporten dy't yntsjinne binne troch Lychtenstein en Malta.

35. It Belzelân ferklearre dat it Ramtferdrach ûnder foarbehâld fan de grûnwetlike bepalings en begjinsels en wetsfoarskriften oangeande it gebrûk fan talen tapast heart te wurden en dat it konsept fan nasjonale minderheid op nasjonaal nivo definiearre wurde soe. Malta hat him it rjocht foarbehâlden yn guon opsichten net oan de bepalings fan kêst 15 bûn te wurden.

36. Sjoch de earste steatsrapporten dy't yntsjinne binne troch Armeenje, Bulgarije en It Ongerlân.

37. Ferwizings nei dy taak binne te finen yn alle earste advizen fan it Advyskomitee.

Yn syn wurk hat it Advyskomitee op dy wize de ûnderskate oanpakken en behinderings beoardiele dy't troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach fêststeld binne om derfoar te soargjen dat it Ramtferdrach fan tapassing wurdt en dy't faak op de ûndersteande eleminten basearre binne.

2. Troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach tapaste kritearia

a) Formele erkenning

27. Om persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre tagong te bieden ta minderheidsrjochten is de formele erkenning fan in nasjonale minderheid as sadanich fereaske yn in stikmannich steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach. It Advyskomitee hat dy oanpak konsekwint bekritisearre omdat dy op himsels útslutend is en net oanslút op de yn it Ramtferdrach beskreaune begjinsels. Hoewol't guon steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach útdruklik erkend hawwe dat it net praktysk is op in formele erkenning te fertrouwen foar de tapassing fan minderheidsrjochten,³⁸ hat in stikmannich oare steaten, op in *de facto* basis, in eask foar formele erkenning njonken him dellein en dêrtroch it tapassingsgebiet fan it Ramtferdrach yn 'e praktyk ferbrede.³⁹ It Advyskomitee hat sokke ûntwikkelings altiten posityf ûntfongen en as ynspannings sjoen om de tekoartkommings rjocht te setten dy't fuortkomme út it tapassen fan formele kritearia dy't te fêst binne, of dy't de feitlike situaasje net mear wjerspegelje. Boppedat befêstiget dat nochris dat it Ramtferdrach net geskikt is foar statyske definysjes of kritearia.

28. It Advyskomitee hat fierder opmurken dat it *de facto* opnimmen fan rjochthawwenden ûnder de beskerming fan it Ramtferdrach of fan guon kêsten fan it Ramtferdrach gauris ûnderdiel is fan in ûntwikkelingsproses dat úteinlik ta formele erkenning liede kin. Te begjinnen mei de frije selsidentifikaasje fan yndividuen dy't troch de maatskippij erkend wurde as in ûnderskieden, mar gelyk wurdearre, minderheid, wurdt der dêrnei tagong ta rjochten ferliend om de praktiken dêr't de groep him mei definiearret te befoarderjen en yn stân te hâlden, wat yn guon gefallen laat ta it opnimmen fan de minderheid yn formele meganismen foar beskerming fan nasjonale minderheden.⁴⁰ Dêrom foarmje offisjele erkenning as nasjonale minderheid of it ferlienen fan in spesifike status net it begjin fan it proses fan de beskerming fan minderheidsrjochten en binne se ek net essinsjeel foar de tapassing fan it Ramtferdrach of fan spesifike kêsten derfan. Erkenning as nasjonale minderheid hat earder in deklaratoir as konstitutyf karakter. Tagong ta minderheidsrjochten heart dêrom net ôf te hingjen fan formele erkenning.

b) Boargerskip

29. In weromkearende betingst dy't brûkt wurdt troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach is de eask dat in persoan dy't ta in nasjonale minderheid heart in steatsboarger wêze moat om fan de beskerming fan it Ramtferdrach profitearje te kinnen. It Advyskomitee hat der yn dat opsicht op wiisd dat it opnimmen fan de boargerskipseask in beheindend en diskriminearjend effekt hawwe kin, sjoen it feit dat it gauris de leden fan sterk efterstelde groepen en minderheden, mei omfetsjend minsken dy't lit hawwe ûnder, en ferdreaun binne troch, in konflikt, binne dy't harren foar swierrichheden steld sjogge by it krijen fan boargerskip en dêrom neidielich troch dy beheining rekke wurde.

38. Sjoch it earste steatsrapport dat oerlein waard troch Finlân, dêr't yn steld wurdt dat "it bestean fan minderheden net ôfhinklik is fan in ferklearring fan it regear, mar fan de feitlike situaasje yn it lân".

39. Roma binne yn Syprus bygelyks opnommen ûnder de troch it Ramtferdrach beane beskerming, nettsjinsteande dat se net offisjeel as nasjonale minderheden erkend binne. Sjoch it twadde steatsrapport dat oerlein waard troch Syprus. Finlân hat garânsjes tapast dy't ferliend binne oan "Alde Russen" likegoed as oan nijere ymmigranten dy't Russysk prate. Sjoch it tredde advys oangeande Finlân.

40. Yn Tsjechië en Finlân bygelyks binne ymmigrantegroepen lykas Somaaljen en Fjetnamezen ek fertsjintwurdige yn kulturele rieplachtmeganismen en krije se steatsstipe foar harren wurk.

30. Yn in stikmannich regio's yn Europa binne persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre harren boargerskip kwytretke of binne se sels steateleas wurden troch de oprjochting fan nije steaten, nettsjinsteande dat se lange bannen hiene mei harren wenplak. It Advyskomitee hat hyltyd wer de spesifike útdagings ûnderstreke dêr't persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre en dy't *de jure* of *de facto* steateleas binne harren foar steld sjogge en hat yn dy kontekst omtinken fêstigje op it rjocht fan alle persoanen op in nasjonaliteit neffens it Europeesk Ferdrach oangeande nasjonaliteit (ETS nû. 166).⁴¹ Foar alle rjochten ôfsûnderlik heart beoardiele te wurden oft der legitime grûnen binne om foar de tapassing dêrfan ûnderskied te meitsjen op grûn fan boargerskip.⁴² It Advyskomitee is altiten bliid mei gefallen dêr't steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach minderheidsrjochten ferliend hawwe oan net-boargers, wêrtroch't se yn 'e praktyk foarby gongen binne oan in offisjeel noch hieltyd besteande betingst fan boargerskip.⁴³ Yn guon gefallen hat it Advyskomitee útdruklik de konsekwintere tapassing fan minderheidsrjochten op "net-boargers" oanbefelle.⁴⁴

c) Lingte fan ferbliuw

31. Yn harren definysjes fan nasjonale minderheden ferwiist in stikmannich steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach nei de lingte fan ferbliuw fan in beskate groep op it grûngebiet fan de steat.⁴⁵ Yn dy kontekst binne writen dien om tiidsgrinzen yn definysjes te realisearjen, lykas "foar de 20e iuw",⁴⁶ of "sa'n 100 jier".⁴⁷ Der binne ek minder absolute konsepten ûntwikkele dy't it ûnderwerp binne fan ynterpretaasje, lykas it konsept fan "tradisjoneel ferbliuwplak", "tradisjonele minderheden" of de term "autochtoane nasjonale minderheden".⁴⁸ Yn guon gefallen wurdt it konsept "lange bannen mei in beskate regio tapast", dêrûnder oangeande net-ynwenners dy't oanjouwe ree te wêzen nei dy regio werom te kearen en fan de beskerming fan it Ramtferdrach gebrûk te meitsjen.⁴⁹ It Advyskomitee is fan betinken dat út it feit dat der allinnich yn kêst 10, lid 2, kêst 11, lid 3, en kêst 14, lid 2, fan it Ramtferdrach spesifike garânsjes steld wurde yn gebieten dy't fan âlds bewenne wurde troch persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, ymplisyt folget dat de lingte fan ferbliuw yn it lân net beskôge wurdt as beskiedende faktor foar de tapaslikens fan it Ramtferdrach yn syn gehiel (sjoch ek Diel VII).⁵⁰

41. Sjoch benammen kêst 4 fan it Europeesk Ferdrach oangeande nasjonaliteit (ETS nû. 166).

42. Sjoch ek Kommissje fan Feneesje, *Report on Non-Citizens and Minority Rights* (Ferslach oangeande net-boargers en minderheidsrjochten) (CDL-AD(2007)001), fêststeld by de 69e plenêre sesje fan dy Kommissje (Feneesje, 15 en 16 desimber 2006), dêr't in wiidweidige analyze yn jûn wurdt fan ynternasjonale en Europeeske noarmen en praktiken oangeande de relevânsje fan boargerskip en oare kritearia foar it definiëarjen fan de rjochthawwenden fan minderheidsrjochten en dêr't yn oproppe wurdt ta in nuansarre oanpak fan it boargerskipskritearium foar de tapaslikens fan minderheidsrjochten, ôfhinklik fan it spesifike rjocht yn kwestje.

43. Sjoch bygelyks it tredde advys oangeande Tsjechië.

44. Sjoch it twadde advys oangeande Letlân.

45. Sjoch ûnder oare Eastenryk, Denemarken, Dútslân en It Ongerslân. It fersyk om tagong ta minderheidsrjochten foar de Poalske minderheid yn Eastenryk is bygelyks ôfwiisd op grûn fan it argumint dat der gjin spake is fan in "fan âlds" ûnûnderbrutsen ferbliuw. Sjoch it fjirde steatsrapport fan Eastenryk.

46. Sjoch bygelyks it earste steatsrapport fan Sweden.

47. Sjoch bygelyks it earste steatsrapport fan Eastenryk.

48. Op it momint fan dellizzen fan de akte fan bekrêftiging ferklearre Sloveenje bygelyks dat it lân "de autochtoane Italiaanske en Ongerske Nasjonale Minderheden" as nasjonale minderheden beskôge soe en dat "it Ramtferdrach ek fan tapassing wêze sil op de leden fan de Roma-mienskip dy't yn 'e Republyk Sloveenje wenje."

49. Sjoch bygelyks it twadde advys oangeande Georgië, dêr't de iepen oanpak fan it regear foar deportearre of troch konflikten ferdreaune Mesketen en Osseten oer posityf yn ûntfongen waard.

50. De lingte fan ferbliuw binnen de steat is net relevant foar wat de tapaslikens fan minderheidsrjochten oanbelanget dy't fuortkomme út kêst 27 fan it Ynternasjonale Ferdrach oangeande boargerrjochten en politike rjochten. Sjoch de algemiene opmerkings fan it FN-Minskerjochtekomitee, nû. 23(50), CCPR/C/21/Rev.1/Add5/26 april 1994.

Boppedat hat it Advyskomitee him hyltyd wer op it stânpunt steld dat mooglike tiidsbeheinings fleksibel beskôge hearre te wurden en dat ûnderskieden yn 'e behanneling fan fierder soartgelikense groepen suver op grûn fan de lingte fan harren ferbliuw op it grûngebiet ûnrjochtfeardich wêze kin.⁵¹

d) Territorialiteit

32. In stikmannich steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach hat ek territoriale kritearia tapast foar it identifisearjen fan de hâlders fan rjochten fanwegen it Ramtferdrach, dêr't by steld wurdt dat minderheidsrjochten allinnich binnen spesifike gebieten útoefene wurde kinne. It Advyskomitee hat oanfierd dat fleksibiliteit tapast wurde moatte soe en dat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre en dy't bûten dy gebieten wenje net ûnevenredich beneideld wurde moatte.⁵² Benammen it feit dat mar in stikmannich rjochten (nammentlik kêst 10, lid 2, kêst 11, lid 3, en kêst 14, lid 2, yn territoriale beheinings foarsjogge hâldt fannijen yn dat de tapaslikens fan oare rjochten yn begjinsel net ta fêste regio's beheind wurde moatte soe. It Advyskomitee hat by in stikmannich gelegenheden oanjûn dat dy oanpak yn oerienstimming is mei kêst 29 fan it Ferdrach fan Wenen oangeande it ferdraggerjocht dat fêststelt dat in ferdrach binend is oangeande it folsleine grûngebiet fan de steat dy't partij is by it ferdrach, of it moat wêze dat der in oare yntinsje fêststeld wurdt. Boppedat kinne beheinings oan it gebiet der a priori ta liede dat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre útsletten wurde fan it tapassingsgebiet. Dat strykt net mei yn it Ramtferdrach beskreane begjinsels.⁵³

33. It Advyskomitee hat him fierder kritysk útlitten oer situaasjes dy't tusken leden fan in groep op grûn fan territoriale skaaimerken opleine ûnderskieden ta de ferswakking fan in groep liede en, as gefolch dêrfan, ta de fermindere tagong ta rjochten foar persoanen dy't ta dy nasjonale minderheid hearre.⁵⁴ It Advyskomitee hat benammen oanfierd dat der rekken hâlden wurde moat mei demografyske feroarings yn 'e rin fan de tiid.⁵⁵ Tanommen mobiliteit yn in protte lannen hat derta laat dat gâns persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre út fan âlds troch harren bewenne gebieten wei nei oare regio's ferfarre dy't bettere ekonomyske kondysjes of ûnderwiismooglikheden biede, lykas yndustrialisearre of stedsgebieten.⁵⁶ Wylst it wenjen yn in spesifyk gebiet op dy wize gunstich wêze kinne soe foar it mear echt genietsjen fan guon minderheidsrjochten, mei dat net liede ta de eigenwillige ûntsizzing fan it genot fan alle minderheidsrjochten.⁵⁷

e) Foar in grut part

34. De territoriale kritearia geane ek mank mei it konsept fan "foar in grut part", lykas brûkt yn kêst 10, lid 2, kêst 14, lid 3, en yn kêst 11, lid 3 (sjoch ek Diel VII). Lykas it gefal is by oare yn dy kêsten opnommen kritearia, binne der alderhanne ynterpretaasjes dien troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach. Yn guon gefallen is de term 'kompakte bewenning' brûkt om de spesifike rjochthawwenden te definiëarjen.⁵⁸ Sûnder foarby te gean oan it feit dat it mear problematysk wêze kinne soe tagong ta guon minderheidsrjochten te ferwêzentlikjen foar ferspraat oer it lân wenjende persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, hat it Advyskomitee der hieltyd wer op wiisd dat de erkenning fan dy persoanen as nasjonale minderheden en harren tagong ta minderheidsrjochten yn it algemien net behindere wurde mei troch it brûken fan numerike kritearia.

51. Sjoch it tredde advys oangeande Eastenryk. Sjoch ek it fjirde advys oangeande Denemarken, dêr't Roma net as nasjonale minderheid erkend wurde mei as argumint dat se "gjin histoaryske of lange en trochgeande bân mei Denemarken hawwe".

52. Bygelyks it tredde advys oangeande de Slowaakske Republyk.

53. Sjoch bygelyks it earste advys oangeande Denemarken en it earste advys oangeande Itaalje.

54. Sjoch it twadde advys oangeande Eastenryk oangeande it ûnderskied tusken Burgenland-Kroäten en Kroäten.

55. Sjoch bygelyks it fjirde advys oangeande de Slowaakske Republyk.

56. Sjoch de tredde advizen oangeande Finlân en Dútslân.

57. Sjoch bygelyks de opienfolgjende advizen oangeande Denemarken, Itaalje en Portugal.

58. Sjoch ûnder oare de earste steatsrapporten dy't oerlein binne troch Eastenryk, Azerbeidzjan en Dútslân.

It Advyskomitee hat bygelyks syn djippe noed utere doe't Roma⁵⁹ folslein útsletten waarden fan it tapassingsgebiet fan it Ramtferdrach en harren dêrtroch folslein de beskerming as nasjonale minderheid ûntsein waard fanwegen it feit dat se territoriaal ferspraat wenje en harren net earne yn it lân foar in grut part fêstige hawwe.⁶⁰

f) Stipe troch "besibbe steaten"

35. In stikmannich steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach definiearret de term 'nasjonale minderheden' as dy groepen dy't in bân hawwe mei in "besibbe steat" en klassearret groepen sûnder dy bân as 'etnyske minderheden' of 'etnolinguïstyske groepen'. It Advyskomitee is fan betinken dat de fraach oft der al of net stipe út in oare steat wei beskikber is net brûkt wurde kin as relevant punt fan ûnderskied oangeande erkenning of tagong ta rjochten. It Advyskomitee, dat gjin foarkar útsprekt foar beskate spesifike terminology, hat krityk utere op situaasjes dêr't ûnderskate skiften ta de foarming fan hiërgaryen en ûnderskate "skiften" minderheden liede, omdat dat ta ûnrjochtfearnich ûnderskied liede kin oangeande de rjochten dy't fan tapassing binne.⁶¹

36. It Advyskomitee is bliid oer bilaterale oerienkomsten dy't grinskrusende relaasjes en gearwurking makliker meitsje, bygelyks oangeande de levering fan lesboeken en de útwikseling fan learkrêften mei it each op heechwaardich ûnderwiis yn skoallen dêr't (yn) de minderheidstaal ûnderwiisd wurdt. It Advyskomitee hat lykwols oerienkomsten dy't sokke fûnemintele aspekten fan de beskerming fan minderheden oan in oare steat útbesteege feroardiele.⁶² Ut it ynternasjonale rjochtsbegjinsel fan steatssoevereiniteit folget dat steaten it útslutende foech oer harren grûngebiet en befolking hawwe en dat foech kin allinnich binnen de grinzen fan it ynternasjonale rjocht beheind wurde. Al mei al leit de ferantwurding foar it beskermjen fan minderheidsrjochten, as ûnderdiel fan algemiene minskerjochten, primêr by de steat dêr't de minderheid ferbliuwt.⁶³ Kêst 17 hâldt neffens it Advyskomitee yn dat steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach gjin ynbrek meitsje meie op it genietsjen fan foardielen út oare lannen, mar dy steaten meie it realisearjen fan minderheidsrjochten net oan dy oare lannen oerlitte, mar moatte dêr sels nei stribje.

g) Spesifike identiteitsskaaimerken en taskreaune skiften

37. Yn alderhanne steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach wurdt de útlis fan de term 'nasjonale minderheid' keppele oan spesifike skaaimerken dy't gauris as emblematisyk beskôge wurde foar identiteit en foar it fan de mearderheid ûnderskieden fan de minderheid. Dêrûnder falle ûnder oare taal, leauwensoertsjûging, kultuer, etnyske eftergrûn, spesifike tradysjes of sichtbere skaaimerken. Dy skaaimerken binne gauris basearre op algemiene yndrukken dy't binnen de maatskippij dield wurde, troch leden fan de mearderheid likegoed as fan minderheden. It brûken fan sokke ekstern definiearre skaaimerken bringt lykwols it gefaar mei him mei dat yndividuen tsjin harren wil ynsletten of útsletten wurde.⁶⁴

59. De term "Roma en Reizgers" sa't dy by de Rie fan Europa brûkt wurdt omfiemet it brede ferskaat oan groepen dy't troch it wurk fan de Rie fan Europa op dat mêd ôfdutsen wurde: oan de iene kant a) Roma, Sinty/Manûsj, Kale, Romnisjal, Boyasj/Rûdary; b) Balkan-Egyptenaren (Egyptenaren en Asjkaly); c) Eastlike groepen (Dom, Lom en Abdal); en, oan de oare kant groepen as reizgers, Jenysken, en de befolking dy't oantsjut wurdt mei de bestjoerlike term "*Gens du voyage*", lykas persoanen dy't harsels as 'sigeuner' identifisearje.

60. Sjoch it earste advys oangeande Nederlân.

61. Sjoch bygelyks de twadde en tredde advizen oangeande Albaanje en it earste advys oangeande Poalen.

62. Sjoch it twadde advys oangeande Albaanje en it earste advys oangeande Dútslân.

63. Sjoch ek OFGE HKNM *Bolzano/Bozen Recommendations on National Minorities in Inter-State Relations*, juny 2008.

64. It Advyskomitee wie bygelyks fan betinken dat it oermjittich betrouwen op it kritearium "rasjale groep" dat yn it Feriene Keninkryk tapast wurdt, nettsjinsteande de brede tapassing dêrfan, liede kinne soe ta a priori útsluting fan groepen mei legitieme kleems. Sjoch it tredde advys oangeande it Feriene Keninkryk.

It Advyskomitee werhellet syn stânpunt dat immens identifikaasje basearre wêze moat op frije selsidentifikaasje, of it moat wêze dat der in jildige rjochtfeardiging is om dat net te dwaan (sjoch punt 10).

38. Boppedat moat der soarch betrachte wurde by it brûken fan ekstern definiearre skaaimerken, omdat dy gauris op ûnderstellings basearre binne. It kategorisearjen fan de minderheid as in statyske en homogene groep kin stereotypen fersterkje en besteget net genôch omtinken oan it brede ferskaat en de ynterseksjonaliteit dy't binnen minderheden likegoed as binnen alle groepen besteane (sjoch ek punt 40). Yn guon steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach ferwiist de wetjouwing nei oare ekstern opleine kritearia, lykas “troch sosjale útsluting bedrige etnyske minderheid” of “boargers yn in kwetsbere sosjaalekonomyske situaasje”,⁶⁵ wylst yn oare lannen op grûn fan nammen in affiliaasje mei in beskate nasjonale minderheid foarûndersteld wurde kin.⁶⁶ It Advyskomitee is fan betinken dat sokke praktiken fan it sûnder tastimming op grûn fan ûnderstellings lykas nammen, taal of sichtbere skaaimerken mei in spesifike groep assosjearjen fan persoanen net te ferienigjen is mei kêst 3, lid 1, en it rjocht op frije selsidentifikaasje (sjoch ek punt 15).⁶⁷

65. Sjoch ûnder oare it tredde advys oangeande Bulgarije.

66. Sjoch ûnder oare it earste advys oangeande Itaalje.

67. Sjoch it Tredde tematyske kommentaar (fuotnoat 4).

Diel IV Troch it Advyskomitee ûntwikkele kontekstspesifike puntsgewize oanpak

1. Grûnbegjinsels

39. It Ramtferdrach befettet in grut tal rjochten binnen ûnderskate gebieten fan it iepenbiere libben, útinoar rinnend fan yndividuele frijheden ta media-, taal- en ûnderwiisrjochten en it rjocht op werklik dielnimmen. Sjoen de ûnderskate aard dêrfan, moat it tapassingsgebiet fan de ûnderskate rjochten allyksa oanpast wurde: sa moat bygelyks it rjocht om de leauwensoertsjûging ta utering te bringen, lykas yn kêst 9 fan it Europeesk Ferdrach foar de Rjochten fan de Minske fêststeld, ferliend wurde oan alle persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, wylst it mooglik is it rjocht om topografyske oantsjuttingen yn in minderheidstaal oan te jaan om legitime redens allinnich ûnder beskate betingsten te ferlienen. Ofhinklik fan de aard fan de dêryn beskreaune minderheidsrjochten moat it tapassingsgebiet fan it Ramtferdrach dêrom foar alle kêsten ôfsûnderlik fêststeld wurde en dêrom hat it Advyskomitee begjinnend by de earste monitoaringssykus nei dy kêstgewize oanpak ferwiisd.⁶⁸ Yn it algemien moat de útfiering fan it Ramtferdrach altiten basearre wurde op de yn kêst 3 oant en mei 6 dêrfan beskreaune grûnbegjinsels dy't ûnderling gearhingje en dêr't de ynterpretaasje fan it Ferdrach folslein yn trochkrongen wêze moat.

40. Nasjonale minderheden binnen ien lân ferskille meastentiids yn grutte en oantallen en se kinne binnen in kompakt gebiet of min of mear ferspraat oer it hiele grûngebiet wenje. It is ek wichtich it ferskaat yn oanmerking te nimmen dat binnen minderheden likegoed as yn alle oare befolkingsgroepen bestiet, lykas op grûn fan slachte, seksuele aard, leeftyd, hendikep, leauwensoertsjûging, politike oertsjûging of tagong ta ekonomyske middels. Bygefolch rinne de prioriteiten fan minderheidsmienskippen en de yndividuele prioriteiten fan persoanen dy't ta dy mienskippen hearre gauris útinoar. Foar guon persoanen dy't ta in minderheid hearre, binne gelikensens en yntegraasje de wichtichste prioriteiten; foar oaren kin it de syktocht nei in beskerme romte wêze, dêr't hja harren minderheidsidentiteit yn stân hâlde en befoarderje kinne. Dy prioriteiten kinne nei ferrin fan tiid fierder feroarje, ôfhinklik fan de kontekst, it politike klimaat en de sosjaalekonomyske omstannichheden. It Advyskomitee is fan miening dat it ferskaat binnen en tusken nasjonale minderheden erkend en earbiedige wurde moat by de útfiering fan alle minderheidsrjochten, likefolle harren spesifike aard.

41. Oangeande de ferplichting fan steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach om de omstannichheden te befoarderjen om de kultueren fan nasjonale minderheden yn stân te hâlden en ta ûntwikkeling te bringen, hâldt dat ek yn dat de term 'minderheidskultueren' net neffens in statyske, unitêre of beheinde betsjutting ynterprearre wurde moat. Alle persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre meitsje, neffens it rjocht op frije selsidentifikaasje, sels út hoe't se de minderheidskultuer of -identiteit yn 'e praktyk bringe. Bygefolch wurdt net allinnich it rjocht om tradysjes yn stân te hâlden beskerme, mar ek it rjocht om in minderheidskultuer neffens de bredere maatskiplike ûntwikkeling ta ûntwikkeling te bringen en hjoeddeiske uterings fan minderheidsidentiteit te foarmjen.

42. Gelykheidsoerwagings binne fan essinsjeel belang foar it befoarderjen fan alle minderheidsrjochten, net allinnich foar wat bannen tusken nasjonale minderheden en de mearderheid oanbelanget, mar ek en benammen foar wat bannen tusken de ûnderskate minderheden oanbelanget. Neffens it Advyskomitee wurdt it algemiene gelykheidsbegjinsel yn 'e kiif steld as folslein ûnderskate begjinsels of disproportjoneel ûnderskate beskermingsmeganismen tapast wurde op de ûnderskate minderheden, of as ôfsûnderlike regearorganen ferantwurdlik binne foar it beskermjen en befoarderjen fan de respektivelike rjochten fan dy minderheden.⁶⁹

68. Sjoch alle earste advizen fan it Advyskomitee.

69. Yn alderhanne steaten wurdt de beskerming fan de rjochten fan Roma as sosjaalekonomysk en betiden sels as feiligensfraachstik beskôge. As gefolch dêrfan wurde beskermings- en befoarderingsmaatregels skieden fan de beskermings- en befoarderingsmaatregels oangeande oare minderheidsgroepen koördinearre en dat kin derta liede dat der ûnderskate noarmen tapast wurde. Hoewol't it Advyskomitee it spesifike omtinken wurdearret dat bestege wurdt oan de spesifike sosjaalekonomyske neidielen dêr't in protte Roma harren foar steld sjogge, is it Advyskomitee fan betinken dat dy maatregels in oanfolging wêze moatte op oare maatregels ta it beskermjen fan minderheidsrjochten, lykas de maatregels oangeande it behâld fan Roma-kultueren, talen en tradysjes.

Hoewol't de ynspannings om gelikense kânsen te befoarderjen foar alle persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre allinnich effektyf wêze kinne as se ôfstimd wurde op it spesifike ferlet en de situaasjes fan de ûnderskate groepen, moatte de grûnoanpakken en rjochtsnoarmen dy't tapast wurde gelyk wêze.

43. Folsleine gelikensens kin net werklik realisearre wurde as ferskaat op himsels as wat negatyfs sjoen wurdt of as allinnich guon foarmen fan ferskaat akseptearre en tolerearre wurde. It Advyskomitee hat hieltyd wer situaasjes bekritisearre dêr't hiërgaryen yn ûntsteane tusken de ûnderskate minderheden en dêr't besteande ûngelikensens troch ûngelikens omtinken en ûngelikense stipe yn fersterke wurde.⁷⁰ Boppedat biedt in fermidden dêr't ferskaat as "frjemd" of "ymportearre" yn beskôge wurdt en sjoen wurdt as eat dat min-ofte-mear ôfstiet fan de trochsneemaatskippij net de krekte omstannichheden foar it uterjen, bewarjen en ta ûntwikkeling bringen fan minderheidskultueren. Kêst 6 ropt dêrom op ta moedwillige ynspannings om in klimaat mei respekt fan wjerskanten, begryp en gearwurking te befoarderjen, dêr't persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre as yntegrale eleminten fan de maatskippij erkend wurde, dy't echt gelikense tagong ta rjochten en middels genietsje, en tagelyk kânsen krije foar sosjale ynteraksje en ynklúzje wêrby't oan ferskillen foarby gongen wurdt. Sjoen it yn 'e preâmbule fêststelde eachmerk fan it Ramtferdrach, nammentlik it befoarderjen fan bredere maatskiplike frede en stabiliteit troch de minderheidsrjochten te ferbetterjen, is it Ramtferdrach fuortendaliks relevant foar de hiele maatskippij.

44. It fêste stânpunt fan it Advyskomitee is dat yntegraasje in proses is fan jaan en nimmen en de hiele maatskippij rekket. Dêrom mei men net allinnich ynspannings easkje fan persoanen dy't ta minderheidsmienskippen hearre, mar moatte der ek ynspannings levere wurde troch leden fan de mearderheidsbefolking.⁷¹ Dat is benammen relevant by it meitsjen fan it ûnderskied tusken slagge yntegraasje en twongen assimilaasje, wat útdruklik ferbean wurdt yn kêst 5, lid 2, fan it Ramtferdrach. Wêr't assimilaasje persoanen dy't ta in minderheid hearre twingt om harren spesifike skaaimerken op te jaan en op te gean yn in maatskippij dy't troch de mearderheid dominearre wurdt, fereasket yntegraasje fan wjerskanten oanpassing en feroaring fan de mearderheid likegoed as de minderheden fia in trochrinnend proses fan ûnderhandeljen en jin oanpassen.

45. It Advyskomitee is fan betinken dat de boppesteande, yn kêst 3 oant en mei 6 beskreaune grûnbegjinsels fan it Ramtferdrach yn oanmerking nommen wurde moatte by it ynterpretearjen fan alle fierdere kêsten om te ferwêzentlikjen dat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre echt fan harren rjochten genietsje kinne.

2. Praktyk

46. Neffens de kêstgewize oanpak hat it Advyskomitee hieltyd wer sjoen nei de tapassing fan it Ramtferdrach op persoanen dy't net ta nasjonale minderheden hearre mar yn in soartgelikense situaasje libje. Yn 'e kontekst fan de ûnderwiisrjochten út krêft fan it Ramtferdrach is bygelyks sjoen nei persoanen dy't ta de mearderheidsbefolking hearre en yn gebieten wenje dy't foar it grutste part bewenne wurde troch minderheidsmienskippen.

70. Sjoch bygelyks it tredde advys oangeande Roemeenje en it twadde advys oangeande Georgië.

71. Sjoch bygelyks it tredde advys oangeande Estlân. Sjoch ek it Tredde tematyske kommentaar (fuotnoat 4).

47. It Advyskomitee leit yn dy kontekst de klam derop dat deselde beskermmaatregels dy't tapast wurde yn skoallen dêr't (yn) minderheidstalen ûnderwiisd wurdt, lykas de eask fan minder learlingen yn 'e klasse, ek fan tapassing wêze moatte op steatsskoallen yn troch de minderheidstaal dominearre gebieten dêr't yn 'e offisjele taal ûnderwiisd wurdt.⁷² Boppedat fynt it Advyskomitee dat oare groepen dy't spesjale beskerming genietsje, mar net as nasjonale minderheden erkend wurde, ek fan de beskerming fan it Ramtferdrach genietsje meie.⁷³ Yn guon konteksten is ek opmurken dat it fan gefal ta gefal takennen fan de beskerming fan it Ramtferdrach oan persoanen dy't hearre ta de konstituearjende folken dy't yn in minderheidssituaasje wenje in oanfoljend helpmiddel wêze kinne soe foar it befoarderjen fan harren tagong ta rjochten en it oanpakken fan de swierrichheden dêr't hja harren foar steld sjogge, sûnder dat soks in ferswakking fan harren status ynhâldt. Neffens it Advyskomitee is de tapaslikens fan minderheidsrjochten op harren folslein yn line mei de doelstellings en it doel fan it Ramtferdrach.⁷⁴

48. Boppedat leit it Advyskomitee de klam derop dat de beskerming dy't it Ramtferdrach biedt him ek útstrekt ta persoanen dy't ta in lânseigen folk hearre, sûnder dat soks op ien of oare wize effekt hat foar harren status as leden fan in lânseigen folk. Der kinne spesifike rjochten op harren fan tapassing wêze, likefolle oft se formeel as nasjonale minderheid erkend wurde, en sûnder dat soks erkenning as nasjonale minderheid ynhâldt.⁷⁵ Dat betsjut dat it yndividuen frij stiet bûten de rjochten dy't hja as lid fan in lânseigen folk hawwe gebrûk te meitsjen fan de beskerming út krêft fan it Ramtferdrach of dat te wegerjen. Dat hat benammen relevant west oangeande de yn kêst 5 fan it Ramtferdrach beskreaune rjochten wêrby't it Advyskomitee steld hat dat de beskerming tsjin assimilaasje ek ynhâldt dat yndividuen dy't it oangiet stipe wurde moatte by harren ynspannings om harren tradisjonele praktiken oan hjoeddeiske útdagings oan te passen of oan ekonomyske aktiviteiten diel te nimmen om harren kultuer yn stân hâlde te kinnen.⁷⁶

49. Wat bestriden gebieten of regio's fan steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach dy't *de facto* bûten de macht fan de oerheden lizze oangiet, merkt it Advyskomitee op dat de tapaslikens fan de yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten net as gefolch fan de feroaring yn it *de facto* gesach feroare wurde. It tsjinoerstelde is wier: yn tiden fan konflikt bliuwe de rjochten fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre fan krêft en krije se gauris bysûndere urginsje.⁷⁷ Ynternasjonale tagong en it fuortsetten fan reguliere monitoaringsaktiviteiten wurde lykwols sterk neidielich beynfloede, en komme betiden sels folslein ta stilstân, troch sokke territoriale skelen.

72. Sjoch de tredde advizen oangeande Estlân en Litouwen.

73. Sjoch bygelyks it fjirde advys oangeande Spanje oer praters fan it Katalaansk, Baskysk en Galisysk, d.w.s. talen mei ko-offisjele of beskerme status. It Advyskomitee wie dêr fan betinken dat taalrjochten benammen fan foardiel wêze kinne foar praters fan talen dy't bûten de oanwiisde gebieten wenje.

74. Sjoch it tredde advys oangeande Bosnië en Hertsegovina.

75. It parlemint fan de Samy yn Noarwegen ferklearre bygelyks dat de Samy net as nasjonale minderheid beskôge winsken te wurden, omdat sy harren status as lânseigen folk behâlde woene. It Advyskomitee wie lykwols fan betinken dat dy twa beskermingsregelingen inoar net útslute en parallelle foardielen biede kinne oan persoanen út de groep. Sjoch it earste en opfolgjende advizen oangeande Noarwegen. Sjoch ek opienfolgjende advizen oangeande Denemarken, Finlân, de Russyske Federaasje en Sweden.

76. Sjoch bygelyks it tredde advys oangeande de Russyske Federaasje.

77. Sjoch ek it ad-hocrapport fan it Advyskomitee oer de situaasje fan nasjonale minderheden yn Oekraïne, april 2014.

It Advyskomitee hat alle partijen der hieltyd wer ta oproppen in konstruktive oanpak te folgjen, neffens de algemiene begjinsels fan it ynternasjonale rjocht en fan it Ramtferdrach, mei it each op it oeral op de grûngebieten fan alle steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach as yntegraal ûnderdiel fan universeel tapaslike minskerjochten garandearjen fan de rjochten fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre.⁷⁸

78. Sjoch de iepen ferklearring fan it Advyskomitee oer de situaasje fan nasjonale minderheden yn 'e Krim, maaie 2014, op <http://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168069faed>.

Diel V Op alle persoanen tapaslike rjochten út it Ramtferdrach

50. In stikmannich kâsten fan it Ramtferdrach is útdruklik of stilswijend, troch de spesifike relaasje derfan mei bepalings dy't op eltsenien fan tapassing binne, fan tapassing op alle persoanen op it grûngebiet fan steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach, sadwaande ek op persoanen dy't net ta in nasjonale minderheid hearre.

1. Beskerming tsjin diskriminaasje - kâst 6

51. Kâst 6 fan it Ramtferdrach is útdruklik fan tapassing op "alle persoanen" dy't wenje op it grûngebiet fan steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach. De beskerming dêrfan strekt him út ta twa gebieten: earstens moatte der effektive maatregels nommen wurde ta befoarderding fan respekt en begryp fan wjerskanten en fan de gearwurking tusken alle persoanen, likefolle harren etnyske, kulturele, linguïstyske of godstsjinstige identiteit. Twaddens moatte alle persoanen beskerme wurde tsjin diskriminaasje op grûn fan dy aspekten fan harren identiteit.

52. It Advyskomitee hat dy brede tapassing fan kâst 6 hyltyd wer ûnderstreke, omdat it tekoart oan respekt foar of de minne behanneling fan migranten, asylsikers, flechtlingen en/of oare persoanen dy't, om hokfoar reden ek, as oars as de mearderheidsbefolking beskôge wurde, oanlieding jaan kin ta in miljeu dat kenmerke wurdt troch eangst. Dat kin persoanen dy't ta in minderheid hearre derta ferliede harren oan de mearderheid te konformearjen, yn stee fan aktyf harren rjochten út te oefenen. Op grûn fan kâst 6 hat it Advyskomitee ek de útfiering fan it Ramtferdrach evaluearre yn steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach wêr't, neffens de oerheden, gjin persoanen wenje dy't ta in nasjonale minderheid hearre.⁷⁹ Dat hat it Advyskomitee de kâns bean wiidweidige diskusjes oan te gean mei de oerheden fan steaten oer "maatregels nommen as gefolch fan harren algemiene yntegraasjebelied".⁸⁰

a) Befoarderding fan respekt fan wjerskanten en ynterkulturele dialoach

53. Guon steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach hawwe de relevânsje fan maatskiplike koheezje en bredere konsepten fan tolerânsje en respekt foar ferskaat by it beskermjen fan nasjonale minderheden bestriden. It Advyskomitee hat him lykwols hyltyd wer op it stânpunt steld dat in útslutend perspektyf dat it fraachstik fan de beskerming fan tradisjonele minderheden skiedt fan bredere fragen oangeande maatskiplike yntegraasje gjin rjocht docht oan it doel en eachmerk fan it Ramtferdrach, mar krekt it útoefenjen fan rjochten troch persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre behinderet.⁸¹ Eins is it sa dat it befoarderjen fan tolerânsje en iepenens foar ferskaat yn 'e maatskippij oer net allinnich essinsjeel is foar it ûntwikkeljen en útfieren fan súksesfolle yntegraasjestrategyen, mar ek in sintrale betingst is om mooglik te meitsjen dat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre harsels sûnder ek mar ien wifeling as sadanich identifisearje en pro-aktyf de yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten kleme.

54. Iepenens en tolerânsje yn 'e maatskippij kinne allinnich oprjocht wêze as se net beheind wurde ta beskate foarôf definiearre groepen, mar as se foar eltsenien jilde. It Advyskomitee beskôget dêrom fragen oangeande it formulearjen en útfieren fan effektive yntegraasjestrategyen as ien fan syn wichtichste oandachtspunten. Hjoed-de-dei wurde yn in soad steaten yn Europa yntegraasjestrategyen ûntwikkele, benammen mei it each op de situaasje fan faak grutte mienskippen fan ymmigrant, guon yn 'e twadde en tredde generaasje, dy't linguïstyske en kulturele praktiken en eftergrûnen mien hawwe en dy't gauris as gefolch fan naturalisaasje of troch berte as boargers yn it lân wenje.⁸²

79. Sjoch bygelyks it fjirde advys oangeande Lychtenstein of it tredde advys oangeande Malta.

80. Sjoch kâst 5, lid 2, fan it Ramtferdrach.

81. Yn resolúsjes fan it Komitee fan Ministers fan de Rie fan Europa oangeande de útfiering fan it Ramtferdrach, lykas ûnder oare yn 'e fjirde resolúsje oangeande Denemarken, de tredde resolúsje oangeande Estlân, de fjirde resolúsje oangeande Dútslân en de tredde resolúsje oangeande Malta, wurdt ek konsekwint mear algemiene noed oer de yntegraasje yn de maatskippij en effektive meganismen oangeande de beskerming tsjin diskriminaasje utere.

82. Sjoch bygelyks opienfolgjende advizen oangeande Lychtenstein.

It is fan essinsjeel belang dat alle segminten fan de maatskippij, mearder- likegoed as minderheden, oansprutsen wurde sadat yntegraasjestrategyen op effektive wize de foarming fan maatskiplike struktueren makliker meitsje wêr't ferskaat en respekt foar ferskillen as normaal erkend en oanmoedige wurde, troch erkenning, oanpassing fan wjerskanten en aktive belutsenens oan alle kanten.⁸³

b) Beskerming tsjin fijannigens en haatmisdriuwen

55. Kêst 6, lid 2, befettet de ferplichting dat steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach alle persoanen beskermje moatte tsjin geweld en diskriminaasje op etnyske grûnen, mei oare wurden: net allinnich persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre. Minderheden kinne net dije yn in maatskippij dêr't ferskaat net tolerearre wurdt of dêr't ferskaat sels as ekskús foar haatmisdriuwen en diskriminaasje tsjinnet. Dêrom is it fan fitaal belang dat alle steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach stribje nei de folsleine tapassing en reälisaasje fan de doelen fan kêst 6 fan it Ramtferdrach, sels dy steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach en útdruklik ferklearre hawwe dat se it Ramtferdrach allinnich út solidariteit bekrêftige hawwe.

56. It Advyskomitee is fan betinken dat erkend wurde moat dat geweld op etnyske grûnen in bysûndere te fersmiten foarm fan geweld is dy't de maatskippij yn syn hiele hear en fear oangiet en bedriget en dêrom resolút tsjingongen en foarkommen wurde moat. Om haatmisdriuwen yngeand oan te pakken, moatte wetboeken fan strafrecht foechsume bepalingen befetsje dêr't it tewekker roppen fan haat, bedrigings en geweld op etnyske grûnen, en it yn it iepenbier oansetten ta geweld en haat strafber steld wurde. Boppedat moat it feit dat in delikt troch rassehaat ynjûn is as ferswierjende omstannichheden beskôge wurde en hearre wetsbewarders op krekte wize oplaet te wurden om derfoar te soargjen dat se troch rassehaat of etnyske motiven ynjûne oanfallen en diskriminaasje werkenne en registrearje, op krekte wize ûndersykje en bestraffe fia doelrecht, spesjalisearre en streekrecht hanneljen.

57. Eangst foar diskriminaasje of sels gewelddiedige oanfallen kin persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre derfan wjerhâlde harren rjocht op frije selsidentifikaasje út te oefenen. It bagatellisearjen fan troch etnyske motiven ynjûn geweld as "hûliganisme" of "jeuchlik wangedrach" kin de yndruk wekke dat de wetsbewarders sokke hannelingen stilswijend goedkarre. Dat laat ta in ernstige ferswakking fan it besykjen om respekt en dialooch tusken ûnderskate groepen te befoarderjen. Om yndividuele persoanen tsjin sokke oanfallen te beskermjen is it dêrom fan like grut belang dat sokke ynsidinten altiten fuortendaliks en ûndûbelsinnich feroardiele wurde troch publike figueren en de liederen fan mienskippen op alle nivo's, en dat der passende boadskippen nei it publyk kommunisearre wurde mei help fan de media en ynformaasjekanalen fan oerheidswegen.

58. It Advyskomitee ferwiist yn dy kontekst nei oare ynstânsjes mei it spesifike mandaat en de ekspertize om tema's oangeande rassediskriminaasje en beskerming tsjin haatmisdriuwen op te pakken.⁸⁴ It wiist benammen op de rol fan de Europeeske Kommisje tsjin Rasisme en Yntolerânsje (EKRY) by it beoardieljen fan de tapaslikens en effektivens fan antydiskriminaasjeinstruminten en -meganismen. De monitoaringsaktiviteiten en -rapporten fan de EKRY steane sintraal foar in stelselmjittige ynterpretaasje fan it Ramtferdrach yn in maatskippij yn ûntwikkeling.⁸⁵

83. De HKNM fan de OFGE hat in soartgelikense oanpak keazen. Yn 'e yn 2012 fêststelde rjochtlinen fan Ljûbljana oangeande yntegraasje fan ferskate maatskippijen wurdt yntegraasje definiearre as in proses dat fan alle leden fan de maatskippij fereasket dat se in mienskiplik gefoel fan it ta in beskate steat en ta mienskiplike oerheidsorganen hearren akseptearje en kreëarje. Sjoch de rjochtlinen fan Ljûbljana oangeande yntegraasje fan ferskate maatskippijen, OFGE HKNM, novimber 2012.

84. Sjoch benammen it inisjatyf foar it melden fan haatmisdriuwen fan de OFGE, it Buro foar Demokratyske Ynstellings en Minskerjochten (BDYMR) en de FN-kommisje oangeande de útbanning fan rassediskriminaasje.

It doel fan it Ramtferdrach is it bekrêftigjen fan ferskillen yn kohesive en yntegrearre maatskippijen. Stribjen nei *de facto* gelikensens yn 'e kontekst fan it Ramtferdrach fereasket passende en effektive strategyen foar it stypjen fan ûnderskate identiteiten, mei omfetsjend de effektive beskerming tsjin diskriminaasje dy't op likefolle hokker fan dy ferskillen basearre is. Boppedat spilet it yn kêst 6, lid 2, beskreaune rjocht op werklike beskerming tsjin diskriminatioir(e) bedrigings of geweld in wichtige rol by it oanfoljen fan de útoefening fan in tal yn it Ramtferdrach fêstleine rjochten, benammen de rjochten yn ferbân mei politike frijheden, lykas de frijheid fan mieningsutering, troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach te ferplichtsjen ûnnedich of ûnrjochtmjittich bemuoien of it besykjen ta beheining dêrfan werklik te sanksjonearjen.

2. Underwiis en de media as helpmiddels foar yntegraasje - kêst 6, lid 1, en kêst 12

59. Kêst 6, lid 1, ferwiist útdruklik nei ûnderwiis, kultuer en de media as spesifike gebieten dy't fan belang binne foar de doelstellings fan it befoarderjen fan tolerânsje en ynterkulturele dialooch. Yn oanfolling dêrop wurdt it spesjale belang fan ûnderwiis foar de yntegraasje fan de maatskippij en foar it befoarderjen fan respekt yn kêst 12 fan it Ramtferdrach wjerspegele. Kêst 12, lid 1, seit dat ûnderwiis en ûndersyk de kennis fan de kultuer, skiednis, taal en godstsjinst fan de minderheden en fan de mearderheid befoarderje moatte. Dêrmei wurdt dúdlik de maatskippij yn syn hiele hear en fear oansprutsen.⁸⁶ Boppedat ropt kêst 12, lid 2, op ta de ûntwikkeling fan ynterkulturele útwikseling en kompetinsjes troch “kontakten tusken learlingen en learkrêften fan de ûnderskate mienskippen” makliker te meitsjen. Ofdwaande ynformaasje oer de gearstalling fan de mienskip, mei ynbegryp fan nasjonale en oare minderheden, moat diel útmeitsje fan it iepenbiere kurrikulum en fan lesboeken en ûnderwiismaterialen dy't op alle skoallen oeral op it grûngebiet fan steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach brûkt wurde, net allinnich om ynterkultureel begryp en respekt tusken alle studinten te befoarderjen, mar ek om it prestiizje en selsbewustwêzen te ferheegjen fan persoanen dy't ta numeryk lytsere of efterstelde groepen hearre.

60. Underwiismaterialen mei ynhâld oer minderheden moatte fierder yn nau oerlis mei fertsjintwurdigers fan de oanbelangjende groepen opsteld wurde en meie net beheind wurde ta stereotipe bylden. Boppedat moatte der dêrom passende mooglikheden en oplieding foar beropsmjittige ûntwikkeling beskikber wêze foar alle learkrêften sadat se taret wurde op it omgean mei linguïstysk en kultureel ferskate fermiddens.⁸⁷ Oangeande it oeral yn steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach ûnderwizen fan skiednis, moatte kritysk tinken en it romte bieden oan meardere fisys by alle ynspannings befoardere wurde.

61. It wurk fan it Advyskomitee is basearre op de erkenning en wurdearring fan de foardielen fan ynterkulturele dialooch en meartaligens foar it befoarderjen fan tolerânsje en respekt foar ferskaat yn mienskippen. Taal- en kultuerbelied moatte dêrom ferwêzentlikje dat alle talen en kultueren dy't yn 'e maatskippij besteane te hearren en sichtber yn it iepenbier oanwêzich binne, sadat eltsenien him bewust is fan it ferskaat yn karakters fan de maatskippij en himsels as yntegraal ûnderdiel dêrfan werkent.

85. Sjoch yn dizze kontekst benammen de algemiene beliedsoanbefelling nû. 15 fan de EKRY oangeande it bestriden fan it tewekker roppen fan haat, dy't op 8 desimber 2015 fêststeld is. Dy algemiene beliedsoanbefelling bout fierder op de befinings en oanbefellings dy't de EKRY publisearre hat by har fyfte monitoaringssykylus en dêr't hja oanfoljende rjochtlinen foar lidsteaten yn jout.

86. In soartgelikense bepaling is ek te finen yn kêst 7, lid 3, fan it Europeesk Hânfêst foar regionale talen of talen fan minderheden, dêr't steaten derta oproppen wurde om mei passende maatregels begryp fan wjerskanten tusken alle linguïstyske groepen fan it lân te befoarderjen.

87. Sjoch ûnder oare it tredde advys oangeande Estlân, it twadde advys oangeande Georgië, it tredde advys oangeande Kosovo en it fjirde advys oangeande de Slowaakske Republyk.

62. It Advyskomitee hat dêrom in gelyk bliuwend taalbelied stimulearre, dat it brûken fan ûnderskate talen op iepenbiere lokaasjes en yn 'e media befoarderet om op dy wize respekt te kreëarjen foar minder brûkte talen en harren sichtberens en prestiizje te ferheegjen. Al mei al heart ynklusyf taalbelied yn te spyljen op it ferlet fan eltsenien, op grûn fan de skaaimerken en it ferlet fan eltsenien, mei omfetsjend dy fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre en dy't bûten harren tradisjonele wengebieten wenje, ymmigranten en "net-boargers".⁸⁸ Mei it each op it oerkoepeljende doel yntegrearre maatskippijen ta stân te bringen dy't respekt hawwe foar harren ferskaat, hat it Advyskomitee ek maatregels oanmoedige dy't de kennis en it brûken fan minderheidstalen troch persoanen dy't ta mearderheidsmienskippen hearre befoarderje.

63. Kêst 6, lid 1, fan it Ramtferdrach ûnderstreket ek de rol fan de media as helpmiddel foar it befoarderjen fan ynterkultureel begryp en in gefoel fan solidariteit yn 'e maatskippij. Sjoen de streekrjochte fersterking fan boadskippen en wearden ropt it Advyskomitee steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach der konsekwint ta op derfoar te soargjen dat publike omroppen harren ferantwurdlikheden serius nimme en respekt foar ferskaat en etyske sjoernalistyk yn al harren programma's befoarderje. Fertsjintwurdigers fan minderheden moatte belutsen wurde by ynspannings yn steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach om etyske noarmen ûnder sjoernalisten en mediaprofessionals en mediabelêzenens yn 'e maatskippij mear yn it algemien te befoarderjen. Boppedat is it wichtich foar de foarming fan in iepen en pluralistysk mediamiljeu dat punten fan soarch en fan belang foar minderheidsmienskippen yn it algemien mear gewicht krije yn it bredere publike mediadebat en dat persoanen dy't ta sokke minderheden hearre as yntegrearjende leden fan de maatskippij toand wurde, ofwol yn 'e rol fan sjoernalist, presintator en/of ynterfjûde.

88. Sjoch it Tredde tematyske kommentaar (fuotnoat 4), punt 53.

Diel VI Minderheidsrjochten mei in breed tapassingsgebiet

64. It Taljochtsjend Rapport by it Ramtferdrach ferwiist nei minderheidsrjochten dy't "yn 'e mande mei oaren" útoefene wurde, en wiist dêrmei op it feit dat mienskippen om alderhanne mienskiplike praktiken hinne en de mienskiplike útoefening fan rjochten foarme wurde. De praktiken oan de hân wêrfan't persoanen harren identifisearje wolle binne dynamysk en ûntwikkelje harren oanhâldend, stulle op wat lju mien hawwe yn stee fan op ferskillen. Se omfetsje oerdroegen kennis of mienskiplike oantinkens dêr't mooglik net altiten aktyf bliken fan jûn wurdt. De yntinzens en it berik dêrfan kinne ôfhinklik fan de omstannichheden ferskille. Se kinne harren stadichoan ûntwikkelje en kinne ek op ôfstân útfierd wurde. Omdat it de taak fan it Advyskomitee is de effektive útfiering fan yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten te monitoarjen, hat it Advyskomitee him primêr dwaande hâlden mei tagong ta rjochten en allinnich sekundêr mei fragen om status hinne. De formele erkenning fan nasjonale minderheden hat neffens it Advyskomitee earder in deklaratôir as in konstitutyf karakter (sjoch punt 28). Om te ferwêzentlikjen dat minderheidsrjochten net eigenwillich ûnthâlden wurde oan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre en dy't beskerme hearre te wurden fanwegen it Ramtferdrach, hat it Advyskomitee konsekwint in breed tapassingsgebiet tapast oangeande de yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten en hat it steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach dy't soks ek dogge priizge. It Advyskomitee is benammen fan betinken dat de neikommende kêsten fan it Ramtferdrach, sjoen harren aard, in breed tapassingsgebiet hawwe, en dat dêrom persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre dy't net as sadanich erkend wurde troch de oanbelangjende steat dy't partij is by it Ramtferdrach ek ûnder de beskermjende wurking fan dy kêsten falle.

1. Gelikensens - kêst 4

65. Oan alle persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre moat it rjocht fan gelikensens foar de wet en fan gelikense beskerming troch de wet garandearre wurde. Dat algemiene begjinsel fan minskerjochten dat yn kêst 4, lid 1, ferfette is, is net bestriden troch steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach. It Advyskomitee hat hieltyd wer yn dy kontekst de klam lein op de slachtediminsje en hat dêrby it omtinken fan steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach fêstige op it fenomeen mearfâldige diskriminaasje, eat wat geregeld ûnderfûn wurdt troch froulju dy't ta in nasjonale minderheid hearre.⁸⁹ Yn kêst 4, lid 2, wurdt fierder oproppen ta spesjale maatregels om strukturele neidielen tusken de minderheid en de mearderheid op alle gebieten fuort te nimmen. Dy maatregels moatte yn nau oerlis mei belutsenen ûntwikkele en ymplementearre wurde en by it opsetten dêrfan moat der genôch omtinken bestege wurde oan de spesifike omstannichheden fan belutsenen.

66. It Advyskomitee hat steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach der konsekwint ta oproppen harren beliedsynstruminten of spesjale maatregels foar it befoarderjen fan gelikensens te basearjen op wiidweidige ynformaasje oangeande de situaasje en tagong ta rjochten fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, ek rekken hâldend mei de ferskate manifestaasjes fan mearfâldige diskriminaasje dy't minsken ûnderfine kinne, mei omfetsjend de manifestaasjes dy't fuortkomme út faktoaren dy't gjin ferbân hâlde mei de eftergrûn as nasjonale minderheid, lykas leeftyd, slachte, seksuele aard en libbensstylskaaimerken. Boppedat moat der spesifyk omtinken bestege wurde oan leden fan de meast efterstelde segminten fan de maatskippij, dat wol sizze dy minsken dy't ekonomysk, sosjaal of geografysk machteleas wurden binne troch de grutte fan de oanbelangjende segminten of troch konfliktûnderfinings út it ferline. Yn dy kontekst fan spesjale en doelfêste maatregels foar it befoarderjen fan werklike gelikensens hat it Advyskomitee konsekwint de klam lein op it belang fan it geregeld garjen fan betroubere en útsplitste gelykheidsynformaasje oangeande hoefolle persoanen oft der ta in nasjonale minderheid hearre en harren situaasje.

89. Sjoch ûnder oare de tredde advizen oangeande Azerbeidzjan en Finlân.

It Advyskomitee hat steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach lykwols warskôge tsjin it oermjittich betrouwen op statistiken en de oerheden derta oproppen gebrûk te meitsjen fan ûnôfhinklik ûndersyk, benammen wannear't dat útfierd wurdt of is troch persoanen dy't ta in nasjonale minderheid sels hearre, om oan de hân dêrfan de spesifike tekoartkommings dêr't persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre harren foar steld sjogge te beoardieljen en wiidweidich oan te pakken (sjoch ek punt 18).

2. Kultuer - kêst 5

67. Kêst 5 fan it Ramtferdrach en de ferplichting fan steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach om de omstannichheden te befoarderjen foar it yn stân hâlden en ta ûntwikkeling bringen fan de kultueren en identiteiten fan nasjonale minderheden binne it bêste tsjinne by in romme ynterpretaasje fan it tapassingsgebiet. It doel fan de kêst is te ferwêzentlikjen dat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre net assimilearje, mar yn steat steld wurde harren eigen ûnderskieden identiteit te hâlden en te ûntwikkeljen en aktyf minderheidsrjochten út te oefenjen. It Advyskomitee is bliid oer de beskikberens fan helpregelingen dy't net allinnich foar erkende nasjonale minderheden iepensteane, mar ek foar oare groepen dy't oars net by steat wêze soene harren spesifike eigen skaaimerken yn stân te hâlden.⁹⁰ Alle stipemaatregels moatte ôfstimd wurde op it spesifike ferlet en de situaasjes fan de ûnderskate groepen om der wis fan te wêzen dat de kulturele ferskillen dy't as spesifyk foar alle groepen beskôge wurde befêstige en beskerme wurde. Dat kin gauris doelfêste ynspannings fan de oerheden fergje om nij libben te blazen yn essinsjele eleminten fan de minderheidskultuer, wêrsûnder't it uterjen fan guon aspekten fan dy identiteit lichtwol net mooglik is.⁹¹ Numeryk gruttere minderheden dêr't de kultuer goed fan fertsjintwurdige is, binne meastentiids minder ôfhinklik fan oerheidsstipe as numeryk lytsere groepen of fersprate nasjonale minderheden foar wa't it dreech wêze kin de eigen bysûndere skaaimerken yn stân te hâlden en assimilaasje foar te kommen.⁹² Wêr't it gauris de kulturele ferienings binne dy't de jildmiddels ûntfange, is it Advyskomitee fan betinken dat alle fertsjintwurdigers fan nasjonale minderheden, mei omfetsjend fertsjintwurdigers dy't net formeel in bân hawwe mei soksoarte ferienings of dy't oare eachpunten fertsjintwurdigje, moatte rieplachte wurde en moatte effektive mooglikheden krije om finansiering te krijen foar it behâld fan harren identiteit en kultuer.

3. Feriening en leauwensoertsjûging - kêst 7 en 8

68. De rjochten op frijheid fan gearkomste, frijheid fan feriening, frijheid fan mieningsutering, tinken en gewisse, lykas it rjocht in religy of leauwensoertsjûging oan te hingjen en dêrfan bliken te jaan, lykas fêstlein yn kêst 7 en 8 fan it Ramtferdrach, binne basearre op dêrmei korrespondearjende kêsten fan it Europeesk Ferdrach foar de Rjochten fan de Minske. It Taljochtsjend Rapport ûnderstrekent útdruklik dat se fan tapassing binne op alle persoanen, likefolle oft se al of net ta in nasjonale minderheid hearre, mar dat se fan sok in spesifyk belang wurde foar persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre dat de miening tadien wie dat se spesjaal omtinken hearden te krijen.⁹³ It Advyskomitee hat it tapassingsgebiet dêrfan dêrom yn 'e breedste sin útlein, neffens de jurisprudinsje fan it Europeesk Hôf foar de Rjochten fan de Minske. It Advyskomitee hat benammen syn djippe soarch útsprutsen oangeande situaasjes dêr't de algehiele wurkomstannichheden foar non-gûvernemintele organisaasjes dy't belutsen binne by it beskermjen fan minderheidsrjochten lestiger yn makke binne, omdat harren rol by it befoarderjen fan it bewustwêzen fan en ynsjoch yn minske- en minderheidsrjochten yn 'e maatskippij fan krúsjaal belang is en stipe wurde moat yn stee fan hindere.⁹⁴

90. Sjoch de tredde advizen oangeande Tsjechië en Finlân.

91. Sjoch it tredde advys oangeande Finlân dêr't bliid yn reagearre wurdt op spesifike ynspannings fan de oerheid om de Samy-kultuer nij libben yn te blazen mei help fan "taalnêsten" en oare, ferlykbere aktiviteiten.

92. Sjoch lykwols Algemiene oanbefelling nû. 32 fan de FN-kommisje oangeande de útbanning fan rassediskriminaasje dêr't it ûnderskied yn ûnderstreke wurdt tusken permaninte rjochten (lykas de yn kêst 5 fan it Ramtferdrach beskreaune rjochten) en de bykommende en tydlike foardielen fan spesjale maatregels dêr't kêst 4, lid 2, yn foarsjocht.

93. Sjoch punt 51 en 54 fan it Taljochtsjend Rapport.

94. Sjoch de tredde advizen oangeande Azerbeidzjan en de Russyske Federaasje.

It Advyskomitee hat fierder oanfierd dat troch de oerheden nommen maatregels foar it beheinen fan de frijheid fan gearkomste of de frijheid fan mieningsutering, wat automatysk ek de frijheid om kritek op de oerheid of ôfwikende mieningen te uterjen ynholdt, streekrjochte, negative gefolgen hawwe kinne foar de útoefening fan yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten, omdat oannimlik is dat se persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre, lykas oare leden fan de maatskippij, derfan wjerhâlde harren rjochten út te oefenen en dat se liede ta it ûntstean fan in yntimidearjend fermidden dat net geunstich is foar de ymplementaasje fan minderheidsrjochten en minskerjochten yn it algemien. Yn dy kontekst hat it Advyskomitee ek ûnderstreke dat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre net wjerhâlden hearre te wurden fan it foarmjen fan politike partijen om harren belangen en rjochten better te formulearjen en nei te stribjen,⁹⁵ of fan it registrearjen fan religieuze organisaasjes om yn 'e mande mei oaren bliken te jaan fan harren leauwensoertsjûging.⁹⁶

4. Media - kâst 9

69. Kâst 9 en de yn it Ramtferdrach beskreaune mediarelataarre rjochten binne fan bysûnder belang foar it beskermjen en befoarderjen fan minderheidsrjochten. De beskikberens fan printe, útstjoer- en elektroanyske media yn minderheidstalen hat in tige spesifike emblematiske wearde foar nasjonale minderheden, benammen foar de numeryk lytsere. Fia dy media krije persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre net allinnich tagong ta ynformaasje, mar media yn in minderheidstaal ferheegje ek de sichtberens en it prestiizje fan de minderheidstaal as aktyf kommunikaasjehjelpmiddel. Dy media kinne benammen foar persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre en ferspraat wenje in grutte rol spylje fanwegen, ûnder oare, tanommen mobiliteit, omdat se kommunikaasje en kontakt oer gruttere ôfstannen mooglik meitsje. In gefolch dêrfan kin wêze dat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre harren rjochten aktiver útoefenje sille. It aktyf dielnimmen fan leden fan nasjonale minderheidsmienskippen oan in pluralistysk mediamiljeu kin fierder doelfêste trenings- en bewustwurdingsaktiviteiten fergje, dêrûnder foar it brûken fan elektroanyske en sosjale media.⁹⁷ Yn dat opsicht hat it Advyskomitee de klam derop lein dat de mooglikheid fan aktive dielnimming oan de media en de mooglikheid om ynformaasje dy't fan belang is foar persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre te ûntfangen en ta te skikken tagong ta relevante ynfrastuktuer lykas rap ynternet oeral yn it lân foarûnderstelt, sadwaande ek yn gebieten yn in efterôfhoeke dy't gauris troch nasjonale minderheidsmienskippen bewenne wurde.

70. It marzjinalisearjen fan minderheidsidentiteiten yn 'e lokale media, troch bygelyks minderheidstalen allinnich te brûken foar guon programma's, dy't gauris oer folkloare, tradisjonele klean, iten en gewoanten geane, kin bydrage oan de stereotypearing fan minderheden as skieden entiteiten en befoarderet harren prestiizje en it respekt dat hja yn 'e maatskippij krije net.⁹⁸ Boppedat kin de ferdieling fan mediapublyk op grûn fan linguïstyske eftergrûnen de foarming fersterkje fan skieden publike domeinen dy't inoar fan wjerskanten útslute. Stipe foar media yn nasjonale minderheidstalen moat dêrom tegearre mei doelfêste stappen jûn wurde om sjoernalisten en oare mediaprofessionals te trenen, sadat hja harren mear bewust wurde fan, en gefoeliger wurde foar, it spesifike ferlet en de belangen fan ferskate groepen yn 'e maatskippij. It is boppedat wichtich om derfoar te soargjen dat fertsjintwurdigers fan minderheden werklik dielnimme oan relevante beslútfoarmingsprosessen en oan ynstânsjes dy't tasicht hâlde op de media.

95. Sjoch it tredde advys oangeande Bulgarije, it twadde advys oangeande Georgië en it tredde advys oangeande de Russyske Federaasje.

96. Sjoch de tredde advizen oangeande Azerbeidzjan en de Russyske Federaasje.

97. Sjoch it fjirde advys oangeande Syprus.

98. Sjoch ek it twadde advys oangeande Georgië.

Hoe mear fertsjintwurdigers fan minderheden dielnimme oan it foarmjaan fan harren imago yn 'e publike media, namste mear de negative effekten fan "ferkearde werkenning" en stereotypering fermindere wurde kinne.⁹⁹

5. Taal - kêst 10, lid 1 en lid 3, en kêst 11, lid 1 en lid 2

71. Oan it rjocht om de eigen taal yn it iepenbier en yn it priveelibben te brûken, lykas fêstlein yn kêst 10, lid 1, fan it Ramtferdrach, it rjocht om de eigen namme yn 'e minderheidstaal te brûken, it rjocht op offisjele erkenning dêrfan (kêst 11, lid 1) en it rjocht om tekens fan partikuliere aard yn minderheidstalen sjen te litten (kêst 11, lid 2) is in beskaat gewicht ferbûn foar de persoanlike identiteit, waardigens en it selsbewustwêzen fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre.¹⁰⁰ It Advyskomitee is fan betinken dat, as sadanich, dy rjochten fan tapassing wêze moatte op eltsenien en dat mooglike beheiningsoarsachfâldich beoardiele wurde moatte om der wis fan te wêzen dat se gjin ynbrek meitsje op de persoanlike waardigens en praivesy fan it yndividu.¹⁰¹ Steaten kinne wetten oannimme dy't rjochte binne op it fersterkjen en beskermjen fan de offisjele taal of talen. Dat legitime doel moat lykwols berikt wurde op in wize dy't oanslút by de yn kêst 10 en 11 en oare relevante bepalingen fan it Ramtferdrach beskreaune rjochten en de algemiene geast dêrfan, dat tolerânsje en begryp fan wjerskanten binnen de maatskippij oanmoedige wurde moatte. Wetten en oare op it befoarderjen fan de steats- of offisjele talen rjochte maatregels meie benammen gjin ynbrek meitsje op de priveesfear fan persoanen, mar moatte sa útfierd wurde dat yn 'e maatskippij oanwêzige identiteiten en it ferskaat oan linguïstysk ferlet earbiedige wurde.

72. Yn oansluting op kêst 7 en 8 wjerspegelet kêst 10, lid 3, it rjocht fan alle persoanen om fuortendaliks, yn in taal dy't kend wurdt, sa nedich mei bystân fan in tolk, op de hichte steld te wurden fan de redens foar in arrestaasje en fan de aard en de reden fan in tsjin de persoan ynbrochte beskuldiging. Neffens it Taljochtsjend Rapport giet de bepaling, dy't basearre is op yn kêst 5 en 6 fan it Europeesk Ferdrach foar de Rjochten fan de Minske fêstleine garânsje, net fierder as dy garânsjes. It hâldt dêrom gjin rjocht yn op in juridysk(e) proseduere en proses yn immens minderheidstaal en it is fan tapassing op alle persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre.

6. Underwiis - kêst 12, lid 3, kêst 14, lid 1, en kêst 14, lid 3

73. Neffens kêst 12, lid 3, moatte gelikense kânsen foar tagong ta ûnderwiis op alle nivo's befoardere wurde foar persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre.¹⁰² Sjoen de spesifike relaasje tusken kêst 4 en it algemiene gelykheidsbegjinsel hat it Advyskomitee konsekwint in brede en ynklusive oanpak stimulearre, wêrby't ek ferwiisd wurdt nei it Ferdrach fan de Feriene Naasjes oangeande de rjochten fan it bern. Allyksa hat it Advyskomitee alle gefallen fan skieden ûnderwiis strang feroardiele en der by steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach op oankrongen alle needsaaklike maatregels te nimmen om gelikense tagong ta yntegrearre ûnderwiis foar alle bern te ferwêzentlikjen.¹⁰³ Boppedat foarsjocht kêst 14, lid 1, yn it rjocht de minderheidstaal te learen, wylst kêst 14, lid 3, de klam leit op it rjocht om de offisjele taal of talen te learen of dêryn ûnderwiis te krijen.

99. Sjoch ek it tredde advys oangeande Kroaasje.

100. Foar in wiidweidige analyse en besprek fan de befinings fan it Advyskomitee oangeande tagong ta taalrjochten fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre wurdt ferwiisd nei syn tredde tematyske kommentaar (fuotnoat 4).

101. Sjoch ek meidieling nû. 1621/2007 *Leonid Raihman f. Letlân*, dy't iepenbier makke is troch in beslút fan it Minskerjochtekomitee FN Dok. CCPR/C/100/D/1621/2007 (2010), dêr't in skeining yn fêststeld wurdt fan kêst 17 fan it Ynternasjonale Ferdrach oangeande boargerrjochten en politike rjochten oangeande de unilaterale wiziging fan de namme fan de auteur troch de steat dy't partij is by it Ramtferdrach.

102. Foar in wiidweidige analyse en besprek fan de befinings fan it Advyskomitee oangeande tagong ta ûnderwiisrjochten fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre wurdt ferwiisd nei syn earste tematyske kommentaar (fuotnoat 2).

103. Sjoch ûnder oare it tredde advys oangeande Bulgarije, it tredde en fjirde advys oangeande Tsjechië en it tredde en fjirde advys oangeande de Slowaakske Republyk.

74. It Advyskomitee hat hieltyd wer syn miening utere dat mooglikheden om in minderheidstaal te learen likegoed as passende mooglikheden om de offisjele talen te learen fan tapassing binne op alle persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre en dat dy parallel oan inoar beskikber wêze moatte.¹⁰⁴ It Advyskomitee hat yn it algemien wiisd op de mannichte oan ûndersyk dat tsjut op merkberere foardielen fan it learen fan de earste taal foar it learen fan oaren talen, dêrûnder offisjele talen, en hat syn algemiene foarkar utere foar twataligens en meartalige oanpakken yn it ûnderwiis dy't derfoar tarist binne oan mear as ien taal yn yntegrearre klaslokalen romte te bieden. It Advyskomitee befêstiget konsekwint it belang fan taal foar de yntegraasje fan in maatskippij mei in soad ferskaat en hat syn stânpunt werhelle dat druk en betingsten oer it algemien ûngaadlike helpmiddels binne om yntegraasje te befoarderjen, en dat de relevante strategyen dy't bedoeld binne foar it befoarderjen fan feardichheden yn de offisjele taal net ûnevenredich ôfhingje meie fan ynspannings dy't dien wurde moatte troch persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre.¹⁰⁵

7. Dielnimming - kêst 15

75. Uneigentlike útslutings út it rjocht op werklike dielnimming oan it iepenbiere libben kinne resultearje yn oanmerklike behinderings fan de útoefening fan alderhanne minderheidsrjochten.¹⁰⁶ It iepenbiere libben omfettet yn dy kontekst net allinnich iepenbiere oangelegenheden en beslútfoarming, mar is like wichtich foar wat it ekonomyske en sosjale libben oanbelanget.¹⁰⁷ It Advyskomitee hat dêrom konsekwint it belang ûnderstreke fan in ynklusive oanpak fan de tapassing fan kêst 15, omdat it werklik dielnimmen gauris in betingst is foar it krijen fan tagong ta de yn it Ramtferdrach beskreaune rjochten. Rieplachtmeganismen en advysorganen oangeande kwestjes dy't te krijen hawwe mei de beskerming fan minderheidsrjochten dy't bygelyks as doel hawwe om de diskusje en dialoach tusken ûnderskate groepen yn 'e maatskippij te fersterkjen, hearre iepen te stean foar eltsenien, mei ynbegryp fan groepen dy't net as nasjonale minderheid erkend wurde, mar dy't miskien oanjûn hawwe ynteressearre te wêzen yn, of belang te hawwen by, de beskerming dy't it Ramtferdrach biedt.

76. De beskikberens fan effektive platfoarms foar it mei sokke groepen besprekken fan relevante belangen of soarchpunten befoarderet net allinnich it betrouwen tusken minderheidsmienskippen, mar kin ek helpe by it makliker meitsjen fan iepen en fleksibele oplossings foar swierrichheden dy't de tagong ta rjochten foarkomme en kin dêrmei maatskiplike koheezje en stabiliteit befoarderje. Yn syn besprekken fan kêst 15 fan it Ramtferdrach hat it Advyskomitee fierder ek in breed tapassingsgebiet tapast oangeande de folsleinens fan de saken dêr't fertsjintwurdigers fan nasjonale minderheden oer rieplachte hearre te wurden. Dy hearre net beheind te wurden ta fragen oangeande it yn stân hâlden fan nasjonale minderheidskultueren of de tawizing fan jilden, mar hearre alle saken te omfetsjen dy't fan breder belang binne foar de maatskippij, mei ynbegryp fan nasjonale minderheidsmienskippen.¹⁰⁸

77. Fanwegen it sintrale belang fan it werklik dielnimmen fan nasjonale minderheden oan it iepenbiere libben, moat der spesifyk omtinken bestege wurde oan it ferwêzentlikjen dat der genôch rekken hâlden wurdt mei de fisys, belangen en soarchpunten binnen de ûnderskate minderheidsmienskippen.

104. Der kinne ûnderskate modules tapast wurde, ôfhinklik fan de grutte fan de groep dy't de minderheidstaal leare wol.

105. Sjoch bygelyks it twadde advys oangeande Letlân en it fjirde advys oangeande Lychtenstein.

106. Foar in wiidweidige analyze en besprek fan de befinings fan it Advyskomitee oangeande it werklik dielnimmen fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre oan it kulturele, sosjale en ekonomyske libben en oan iepenbiere oangelegenheden, lykas ferfette yn kêst 15, wurdt ferwiisd nei syn twadde tematyske kommentaar (fuotnoat 3).

107. De term 'ekonomysk en sosjaal libben' bestrykt in breed skala oan tema's, fan tagong ta gaadlike hûsfêsting, sûnenssoarch en sosjale beskerming (sosjale fersekering en útkearings), oant sosjale wissichheidsjinsten en tagong ta de private en publike arbeidsmerk, lykas tagong ta bedriuwskânsen en oare kânsen as selsstannige. Dy hâlde nau ferbân mei eigendomsrjochten en privatisearringsprosessen. Sjoch it twadde tematyske kommentaar (fuotnoat 3), punt 23 e.f.

108. Sjoch it tredde advys oangeande Estlân en "de eardere Joegoslavyske Republyk Masedoanje".

Mienskippen fan nasjonale minderheden binne, lykas yn alle mienskippen it gefal is, útienrinnend en de leden dêrfan hawwe gauris útienrinnende fisys. Dat betsjut dat it ferskaat binnen de minderheden, dê't ek froulju en jongerein ûnder falle, lykas harren útienrinnende ferlet, belangen en soargen, yn alle relevante beslútfoarming effektyf fertsjintwurdige wurde moat.

78. Der kinne harren kontroverzes tusken groepearings tusken of binnen minderheden foardwaan en it is de ferantwurding fan de steatsoerheden om dêrfoar fleksibele oplossings te sykjen dy't derfoar soargje dat se allegearre werklik dielnimme kinne. It is dêrom essinsjeel dat regearen beskikke oer noarmen en prosedueres foar it ynstellen fan gaadlike regelingen foar it yn oerlis mei belutsenen befoarderjen fan it werklik dielnimmen fan persoanen dy't ta minderheden hearre. Boppedat moatte dy regelingen fleksibel genôch wêze om nije ûnderhandelingen mooglik te meitsjen as de omstannichheden of prioriteiten feroarje. Yn in tal steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach wurdt it ferlienen fan ûnderskate foarmen fan selsbestjoer of autonomy (territoriaal en net-territoriaal) yn ûnderskate mjitte op regionaal nivo brûkt om de rjochten fan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre fierder en yngeander te beskermjen en te befoarderjen. Dy ynstruminten slute folslein oan op it ynternasjonale rjochtsbegjinsel fan territoriale yntegriteit en se kinne in nuttich helpmiddel wêze foar it befoarderjen fan de útoefening fan minderheidsrjochten, benammen oangeande it yn stân hâlden en ta ûntwikkeling bringen fan de identiteiten en kultueren fan minderheden.¹⁰⁹

109. Sjoch ek de *OSCE HCNM Lund Recommendations on the Effective Participation of National Minorities in Public Life* & de taljochting, septimber 1999.

Diel VII Minderheidsrjochten mei in spesifyk tapassingsgebiet

79. Sjoen de spesifike finansjele en bestjoerlike ferbûnens dy't fereaske is om útfiering te jaan oan guon yn it Ramtferdrach beskreaune taalrjochten, kinne steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach spesjale betingsten fêststelle foar de útoefening dêrfan.¹¹⁰ Elts fan de neikommende rjochten, te witten it rjocht in minderheidstaal yn kontakten mei bestjoerlike ynstânsjes te brûken (kêst 10, lid 2), it rjocht topografyske oantsjuttingen en hânwizers ek yn 'e minderheidstaal oanjaan te litten (kêst 11, lid 3) en it rjocht om minderheidstalen te learen of ûnderwiis yn minderheidstalen te krijen (kêst 14, lid 2) hat dêrom in spesifyk tapassingsgebiet, wat ynhâldt dat de beskikberens dêrfan beheind wurde kin ta beskate gebieten dêr't persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre fan âlds wenje (sjoch ek punt 31) en/of foar in grut part wenje (sjoch ek punt 34). Neffens de útdruklike formulearing fan it Ramtferdrach moat it rjocht om in minderheidstaal te brûken yn kontakten mei lokale ynstânsjes garandearre wurde yn gebieten dy't foar in grut part of fan âlds troch nasjonale minderheden bewenne wurde; ien fan de twa opsjes is genôch. De optelsom fan dy twa kritearia, nammentlik bewenning fan âlds en foar in grut part, kin lykwols fereaske wêze foar de ymplementaasje fan it rjocht om topografyske hânwizers yn minderheidstalen oan te jaan. Yn it algemien hat it Advyskomitee steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach der hieltyd wer ta opropjen ek de útoefening fan de yn kêst 10, lid 2, kêst 11, lid 3, en kêst 14, lid 2, fêstleine rjochten te befoarderjen yn situaasjes dêr't net formeel oan de betingsten foldien wurdt, mar dêr't útfiering bydrage soe ta it befoarderjen fan in iepen maatskippij, dêr't meartaligens as wjerspegeling fan ferskaat oanmoedige wurdt.¹¹¹

80. Sjoen it spesifike belang fan taal foar it uterjen en bewarjen fan minderheidsidentiteiten, lykas foar it befoarderjen fan tagong ta rjochten en sosjale ynteraksje,¹¹² hat it Advyskomitee konsekwint in fleksibele en kontekstspesifike oanpak oangeande dy betingsten en benammen oangeande numerike drompels oanbefelle. It Advyskomitee hat him moedwillich ûnthâlden fan it útstellen fan in akseptabele drompel foar de tapaslikens fan minderheidsrjochten, omdat it fan betinken is dat de spesifike kontekst, histoarje en omstannichheden yn 'e steat dy't partij is by it Ramtferdrach fan gefal ta gefal en yn oerlis mei de fertsjintwurdigers fan de oanbelangjende minderheden yn oanmerking nommen wurde moatte.

81. It is wichtich te ûnderstreekjen dat mooglike drompels fleksibel tapast wurde moatte, sadat situaasjes mijd wurde, wêrby't troch in fermindering fan de minderheidsbefolking dy't net fan belang is of troch it beslút fan inkelde persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre om gjin gebrûk mear te meitsjen fan in beskaat rjocht in fêststelde drompel net langer berikt wurdt en de tagonklikens fan it rjocht feroaret. Steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach binne der útdruklik ta ferplichte om harren te ûnthâlden fan mooglike maatregels, mei omfetsjend gebietsheroarmingen, dy't liede ta feroaring fan de befolkingsferhâldingen yn gebieten dy't bewenne wurde troch persoanen dy't ta nasjonale minderheden hearre en dy't as doel hawwe de tagong ta minderheidsrjochten te beheinen.¹¹³ It is dêrom fan essinsjeel belang dat de spesifike gefolgen foar nasjonale minderheden en foar it brûken fan minderheidstalen yn nau oerlis mei fertsjintwurdigers fan nasjonale minderheden yn oerwaging nommen wurde by it feroarjen fan bestjoerlike grinzen, omdat it kreëarjen fan gruttere ienheden mei selsbestjoer der yn 'e praktyk ta kin liede dat oan guon drompels net mear foldien wurdt.

110. Sjoch ek it Taljochtsjend Rapport, punt 64.

111. Sjoch ûnder oare it tredde advys oangeande Finlân, it twadde advys oangeande Letlân en it tredde advys oangeande Litouwen.

112. Sjoch ek it Tredde tematyske kommentaar (fuotnoat 4).

113. Sjoch kêst 16 fan it Ramtferdrach.

82. It Advyskomitee is fan betinken dat tanommen mobiliteit fan de befolking yn alle steaten in soarchfâldige en fleksibele oanpak fereasket oangeande numerike of territoriale begrinzging oan de útoefening fan minderheidsrjochten. Dat is benammen it gefal oangeande persoanen dy't ta numeryk lytsere minderheden hearre foar wa't it brûken fan harren minderheidstaal yn offisjele kommunikaasje in dúdlike emblematiske wearde hawwe kin. Yn it algemien hat it Advyskomitee him konsekwint op it stânpunt steld dat numerike drompels as yndikatyf beskôge hearre te wurden en fleksibel brûkt hearre te wurden,¹¹⁴ omdat regulier rieplachtsjen fan de fertsjintwurdigers fan nasjonale minderheden in bettere oanpak is foar it befoarderjen fan de útoefening fan minderheidsrjochten as it brûken fan fêste drompels. Fierder moat derop tasjoen wurde dat mearfâldige affiliaasjes net as ferlechje brûkt wurde om de numerike grutte fan nasjonale minderheden te ferlytsjen. De selsidentifikaasje fan in persoan as lid fan in nasjonale minderheid moat as sadanich registrearre en ferwurke wurde, ek as dy diel útmakket fan in mearfâldige affiliaasje (sjoch ek punt 16).

83. It is ek mooglik it rjocht om de minderheidstaal te learen of ûnderwiis yn 'e minderheidstaal te krijen (kêst 14, lid 2) allinnich beskikber te stellen yn beskate gebieten dêr't persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre fan âlds of foar in grut part wenje. Boppedat giet dit rjocht ek út fan fraach nei sok ûnderwiis. It is dêrom essinsjeel derfoar te soargjen dat âlden genôch bewust makke wurde fan de yn kêst 14, lid 2, beskreaune mooglikheid om ûnderwiis yn 'e minderheidstaal te krijen, lykas fan de foardielen foar it learen fan oaren talen dy't mank geane mei ûnderwiis fan of yn 'e minderheidstaal. Op de steaten rêstende ferplichtings om soarch te dragen foar mooglikheden foar ûnderwiis fan of yn minderheidstalen, lykas fêststeld yn kêst 14, lid 2, wurde fierder beheind ta “foar safier mooglik”, wat fannijen oanjout dat rekken hâlden wurde moat mei de middels fan de steat dy't partij is by it Ramtferdrach.¹¹⁵ It Advyskomitee hat steaten dy't partij binne by it Ramtferdrach der lykwols ta oproppe de mooglikheid om tagong te krijen ta ûnderwiis yn en fan minderheidstalen ek te ferlienen oan persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre en dy't yn in haadstêd of in oar stêdlik gebiet wenje, ûnder oare troch hjoeddeiske en online learhelpmiddels beskikber te stellen, omdat soks net altiten mei hege kosten mank hoecht te gean.¹¹⁶

114. Fleksibiliteit kin yn dy kontekst bygelyks betsjutte dat fan gefal ta gefal besletten wurdt oft it tal studinten genôch is om in les yn 'e spesifike kontekst oan te bieden en wat de ûnderwiismodaliteiten ynhâlde kinne. Sjoch it tredde advys oangeande Finlân.

115. Sjoch it Taljochtsjend Rapport, punt 75.

116. Sjoch it twadde en tredde advys oangeande Eastenryk en it twadde en tredde advys oangeande Finlân.

Diel VIII Konklúzjes

84. It algemiene byld fan de beskerming fan nasjonale minderheden en wat soks ynhâldt is feroare yn 'e twa desenniums sûnt it fêststellen fan it Ramtferdrach yn 1995. Doedestiids waard it konsept fan minderheidsrjochten benammen assosjearre mei it behâld fan de identiteit fan minderheden en mei it beskermjen fan minderheden tsjin assimilaasje by foar in part gewelddiedige prosessen foar it foarmjen fan steaten en it bouwen fan naasjes. Sûnt dy tiid hat de tanommen wrâldomfetsjende en regionale mobiliteit fan befolkingsgroepen ta in transformaasje fan it demografyske profyl fan Europeeske maatskippijen laat en is it omtinken ferskood nei de útdaging om yntegrearre en ynklusive maatskippijen te foarmjen dêr't ferskaat yn erkend wurdt en as it yntegrale skaaimerke dêrfan tajubele wurdt. De hjoeddeiske Europeeske kontekst wurdt fierder kenmerke troch migraasjebewegings fan net earder sa meimakke skaal dy't, keppele mei de effekten fan hieltyd weromkommende ekonomyske krissen en tanimmende soargen oer feiligens, maatskippijen destabilisearje en ta in feroaring liede fan de wize wêrop't minderheidsrjochten yn 'e maatskippij en troch beliedsmakkers sjoen wurde.¹¹⁷

85. It Ramtferdrach is mei opsetsin opsetten as libben ynstrumint dat net beheind wurdt troch statyske definysjes of troch de fraach wa't as nasjonale minderheid beskôge heart te wurden en wa net. It is oarsom krekt sa dat de ynterpretaasje dêrfan him stadichoan ûntwikkelje moat en op de hearskjende maatskiplike kontekst ôfstimd wurde moat om wis wêze te kinnen fan in effektive útfiering fan it Ramtferdrach. It is fêststeld as gefolch fan de moed, ferbûnens en belutsenens dêr't de liederen fan steaten yn 'e jierren 90 fan de tweintichste iuw bliken fan jûn hawwe om fierder ynterrenysk geweld foar te kommen troch yndividuele rjochten te befoarderjen, en it is, yn 'e geast fan dialoach en solidariteit, basearre op it ynsjoch dat in minderheidsidentiteit net útslutend is. It moat persoanen dy't ta in nasjonale minderheid hearre tastien wurde harren identiteit te hâlden en tagelyk werklik as yntegraal ûnderdiel fan de maatskippij oan it iepenbiere libben diel te nimmen. It Ramtferdrach biedt dêrom in grut tal rjochten dy't benammen fan belang binne om ferskaat yn stân te hâlden en te stimulearjen en tagelyk yntegraasje en sosjale ynteraksje te befoarderjen.

86. Wêr't yn guon gefallen tanimmend ferskaat omearme wurdt en as middel foar maatskiplike ûntwikkeling sjoen wurdt, binne der yn oare gefallen ferwizings nei de gefaren fan ferskaat en de driging foar in bewarde kulturele homogeniteit fan de naasjesteat. Dy lêstneamde fisys geane foarby oan it feit dat linguïstysk, etnysk en kultureel ferskaat al iuwenlang in yntegraal ûnderdiel fan en in mearwearde foar de Europeeske maatskippij is. Boppedat lizze dy fisys de basis foar twa waaksende trends dêr't it Advyskomitee him earnstige soargen oer makket. Earstens, it tewekker roppen fan haat en in rasistysk, ksenofoob en ekstremistysk diskoers, dat yn hiel Europa yn opmars is, gauris rjochte op eltsenien dy't as "oars" sjoen wurdt, mei omfetsjend persoanen dy't ta nasjonale minderheden hearre. Twaddens, in hieltyd skerper polarisaasje by etnyske en linguïstyske, en betiden religieuze linen del, dy't yn guon lannen fêstlein is yn parallele ûnderwiisstelsels dy't de ferdielens oer meardere generaasjes fersterkje.

87. It Ramtferdrach is opsetten as helpmiddel dat steaten helpt ferskaat sa te behearen dat der in soarchfâldich lykwicht is tusken bredere maatskiplike soarchpunten, lykas koheezje en demokratyske stabiliteit, en de beskerming fan de rjochten fan yndividuen. Yn dat opsicht is it hjoed-de-dei benammen relevant no't moed, ferbûnens en belutsenens fannijen nedich binne om te foldwaan oan de hjoeddeiske maatskiplike útdagings, lykas hieltyd yntinsere polarisaasje, de trochgeande útsluting fan guon minderheden en de dêrút fuortkommende driging fan radikalisearring yn in protte Europeeske lannen. Europa moat hjoed-de-dei wer urginte maatskiplike útdagings wjerstean dy't de stabiliteit, demokratyske wissigens en de frede ûndermynje.

117. Sjoch ek it tsiende aktiviteiteferslach fan it Advyskomitee, dat de tiidrek fan 1 juny 2014 oant en mei 31 maaie 2016 beslacht.

Moed, ferbûnens en belutsenens binne fannijen mooglik om de besteande ferdielens fuort te nimmen troch it fersterkjen fan de begjinsels dy't de grûnslach binne fan de Rie fan Europa, mei omfetsjend de werklike beskerming fan minderheidsrjochten. It Ramtferdrach is in krêftich ynstrumint dat steaten helpt dy útdagings op te pakken en stabile, duorsume mienskippen te realisearjen dêr't ferskillen yn utere en befêstige wurde, dêr't gelikense tagong ta rjochten en middels nettsjinsteande ferskillen yn mooglik makke wurdt en dêr't boppe de ferskillen útstekkende sosjale ynteraksje en trochgeande dialooch befoardere en oanmoedige wurde.